

SCI-CONF.COM.UA

**SOCIOLOGY, PEDAGOGY, PSYCHOLOGY -
PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT
OF MODERN SOCIETY**



**ABSTRACTS OF I INTERNATIONAL
SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE
NOVEMBER 11-12, 2019**

**ANTALYA
2019**

SOCIOLOGY, PEDAGOGY, PSYCHOLOGY – PROSPECTS FOR THE DEVELOPMENT OF MODERN SOCIETY

Abstracts of I International Scientific and Practical Conference

Antalya, Turkey

11-12 November 2019

Antalya, Turkey

2019

UDC 001.1

BBK 92

The 1st International scientific and practical conference “Sociology, pedagogy, psychology – prospects for the development of modern society” November 11-12, 2019) ANKARA Publishing Group, Antalya, Turkey. 2019. 73 p.

ISBN 978-605-273-012-6

The recommended citation for this publication is:

Ivanov I. Analysis of the phaunistic composition of Ukraine // Economics, finance and law: modern state and prospects of the development. Abstracts of the 1st International scientific and practical conference. ANKARA Publishing Group. Antalya, Turkey. 2019. Pp. 21-27. URL: <http://sci-conf.com.ua>.

Editor

Komarytskyy M.L.

Ph.D. in Economics, Associate Professor

Editorial board

Yusuf Adıgüzel

Güliz Erginsoy

Aylin Yaman Kocadağlı

Gökçe Bayındır Goularas

Barbara Pusch

Ayla Deniz

E. Murat Özgür

Selda Adiller

Collection of scientific articles published is the scientific and practical publication, which contains scientific articles of students, graduate students, Candidates and Doctors of Sciences, research workers and practitioners from Europe, Ukraine, Russia and from neighbouring countries and beyond. The articles contain the study, reflecting the processes and changes in the structure of modern science. The collection of scientific articles is for students, postgraduate students, doctoral candidates, teachers, researchers, practitioners and people interested in the trends of modern science development.

e-mail: soc@sci-conf.com.ua

homepage: sci-conf.com.ua

©2019 Scientific Publishing Center “Sci-conf.com.ua” ®

©2019 ANKARA Publishing Group ®

©2019 Authors of the articles

TABLE OF CONTENTS

ОБЩАЯ ПЕДАГОГИКА, ИСТОРИЯ ПЕДАГОГИКИ И ОБРАЗОВАНИЯ

1	Tokuyeva N. M. Andriievskiy on the integration of the family education philosophy into the activity of boarding educational facilities	6
2	Ажиппа Л. В. Психологічна сутність розвитку особистості	9
3	Вірстюк Н. Г., Кочержат О. І., Лучко О. Р. Взаємовідвідування практичного заняття як метод аналізу навчального процесу викладання дисципліни «Клінічна фармакологія»	14
4	Задорожная-Княгницкая Л. В., Кучер Л. В. Категория качества образования в современном образовательном пространстве	18
5	Кулаева З. А. Дидактическая эффективность комплексной системы организации самостоятельной работы студентов для профессионального становления личности обучаемого	23
6	Чікіткіна В. В., Кононенко Н. М., Остапеч М. О. Сучасні аспекти викладання дисципліни «Гігієна у фармації та екологія» у Національному Фармацевтичному Університеті	28
7	Яковишина Т. В. О проблеме профессиональной подготовки будущих воспитателей в условиях трансформации высшего образования в Украине	32

ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ (ПО ОБЛАСТЯМ И УРОВНЯМ ОБРАЗОВАНИЯ)

8	Klopotskaya N., Klopotskiy G. Role of the lecture in higher medical education	38
9	Таран В. В., Жила А. В. Сучасний підхід до викладання економіки охорони здоров'я серед студентів вищого навчального медичного закладу	41

ОБЩАЯ ПСИХОЛОГИЯ, ПСИХОЛОГИЯ ЛИЧНОСТИ, ИСТОРИЯ ПСИХОЛОГИИ

10	Санина М. В. Экзистенциальные потребности лица бомж в современном обществе	46
----	--	----

МЕДИЦИНСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ

11	Башура А. Г., Бобро С. Г., Миргород В. С. Актуальные вопросы психологии в практике косметолога. Психологические типы клиентов салона красоты	52
----	--	----

СОЦИАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ

12	Нестерчук В. В. Наукові підходи до вивчення соціально -правової допомоги жінкам в ситуаціях домашнього насильства	57
----	---	----

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ

- 13 Horska H. O., Horska O. O. Improvement of creative speech in the process of The future teachers' professional training 61

СОЦИАЛЬНАЯ СТРУКТУРА, СОЦИАЛЬНЫЕ ИНСТИТУТЫ И ПРОЦЕССЫ

- 14 Нестуля С. І., Педченко Н. С., Руденко А. А. Електронна мапа виборчих округів полтави як платформа для комунікації та вирішення завдань розвитку територіальної громади 66
- 15 Руссу Д. Є. Практики автостоупу та сприйняття «іншого» 70

ОБЩАЯ ПЕДАГОГИКА, ИСТОРИЯ ПЕДАГОГИКИ И ОБРАЗОВАНИЯ

M. ANDRIIEVSKYI ON THE INTEGRATION OF THE FAMILY EDUCATION PHILOSOPHY INTO THE ACTIVITY OF BOARDING EDUCATIONAL FACILITIES

Nataliia Tokuyeva

Senior Lecturer

Poltava State Agrarian Academy

Poltava, Ukraine

Introduction. At the present stage of restructuring the boarding educational facility network in Ukraine, as stipulated by the National Strategy for the Reform of the Institutional Care and Upbringing of Children for 2017-2026, much attention is given to defending the interests of the child and creating the most favorable conditions for its integral development in a setting as close to a family as possible. Reshaping boarding schools into small institutions (up to 10 people) and creating family models of social care institutions for orphans and children with certain life problems will help overcome psychological difficulties, sensory and social deprivation, and will allow for extensive use of family education based on interpersonal relationships, work-related obligations, and household culture. Studying and rethinking the long experience of boarding educational facilities in the second half of the twentieth century can provide numerous materials for developing state standards of social upbringing and protection of children in the current environment.

Aim. The research is aimed at analyzing the theoretical and practical work on the problems of family upbringing of children at boarding educational facilities, as conducted by M. Andriievskyi, well-known Poltava educator, public figure, Honored Teacher of Ukraine, Head of Hadiach Boarding School named after I. Kocherhin (1922-1998).

Materials and methods. In the course of studying M. Andriievskyi's pedagogical heritage, namely means, forms and methods of family upbringing in the pedagogical mission of boarding educational facilities, personal and comparative methodological approaches were applied which allowed to reveal innovative ideas of the well-known educator regarding the problems of family upbringing and compare them with the traditional principles of boarding education. The conceptual approach of this research made it possible to identify the role of family upbringing in M. Andriievskyi's pedagogical concept.

Results and discussion. Family education means have an effective pedagogical influence on the process of spiritual and moral growth of the child's personality, its world-view, self-cognition, and comprehensive intellectual and physical development. Family education is of particular importance when working with students of boarding facilities: orphans, children from large or incomplete families, children deprived of parental care, and children whose families lacked adequate conditions for education and upbringing. In his articles, speeches, reports, and the book "Inclusion in Life", M. Andriievskyi repeatedly pointed out that the psychological and pedagogical peculiarities of boarding students who already have certain negative life experiences require special gradual corrective and rehabilitation measures to eliminate social and family deprivation consequences [1, p. 144]. The educator wrote that "children's heavy fates surrounding him really worried him and forced to find ways for the boarding school to become a heart-warming home for all of the four hundred children..." [1, p. 143]. To reach this goal, M. Andriievskyi brought together teachers and educators, social, medical, economic services of the boarding school, parent committee and board of trustees, into a single team of like-minded people. Creating a well-organized system of social and labor relations, which the students were included in from their first days at the boarding school, helped to foster a sufficient level of independence, promoted the development of spiritual, moral, physical qualities, creative abilities of children, provided an opportunity to assimilate certain rules of society, acquire behavioral experience, and learn to perform certain functions necessary for the realization of the individual in society and

full life in the future. M. Andriievskyi wrote: "We understand that the reason for the lack of initiative and inactivity of a teenager often lies not in unwillingness, but rather in the inability to express oneself. Who would help the students in this, if not us, the teachers?.. After all, the boarding school is a large family, and we strive to ensure that children are not deprived of the warmth and comfort closest to the atmosphere of a good family" [2, p. 73].

By creating intra-school collectives similar to a family (multi-age groups for self-care, self-government, socially useful work), M. Andriievskyi aimed at helping the child to faster adapt to new living conditions, fulfil family roles and certain responsibilities, as well as individual tasks. Older students' care about the younger ones within different age groups, securing a permanent staff of teachers and tutors, work on the improvement of the school and the adjacent territory, activity at research sites and school livestock farm, greenhouse, rosary, and school garden, encouraged children to work together, truly united them, and formed positive traditions and certain family rituals offered by the students themselves. As a result, new traditional events at Hadiach Boarding School emerged, including weekly gatherings to summarize the work (a ritual which M. Andriievskyi called the "spirit of child's self-expression") [2, p. 82], meetings with alumni of different years, annual celebrations of the boarding school's birthday and Grandparents Day, Apple Garden Holiday, and many more. Family-like evening clubs, such as "Let's Talk", "Mom's Tips", "Friend", and "Peer", attracted psychologists, actors, athletes, and various people of different professions [3, p. 36–41].

Having worked as the Head of Hadiach Boarding School for 36 years, M. Andriievskyi transformed it into an exemplary educational facility with a warm family atmosphere marked by an individual approach to each student. Numerous students addressed M. Andriievskyi as "father", and the boarding school in Hadiach is still called the "Andriievskyi School" to this day.

Conclusions. The innovative approach of M. Andriievskyi within the educational practice of boarding facilities of the second half of the twentieth century appeared in the theoretical development and implementation of forms, means, and

methods of family education as a continuous activity to develop a well-rounded personality of the child in the system of comprehensive education of boarding students, within the operation of Hadiach Boarding School named after I. Kocherhin.

References

1. V. Maiorchyk. Putevka v zhizn. Narodom prizvannye: kniga intervyyu. Kharkov: Prapor, 1982. 175 p.
2. M. Andriievskiy, V. Pavelko. Pryluchennia do zhyttia. Kyiv: Polityvydav Ukrainy, 1979. 102 p.
3. V. Beseda, N. Halushka, A. Kushchenko, O. Beseda. Istoriia Hadiatskoi shkoly-internatu. Hadiach: Vyd-vo "Hadiach", 2008. 136 p.

ПСИХОЛОГІЧНА СУТНІСТЬ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Ажиппа Людмила Василівна

викладач вищої категорії

викладач-методист

завідувач відділом «Загальноосвітні дисципліни»

ВНЗ КФВ «Маріупольський коледж мистецтв»

м. Маріуполь, Україна

Введення. Сучасна концепція освіти і виховання Україні дає історичний шанс створення такої системи освіти, в центрі якої стоїть завдання розширення можливостей компетентного вибору кожною особистістю свого життєвого шляху, орієнтує на використання таких тактик, прийомів та методів, які складають оптимальні умови для розвитку позитивної мотивації до навчання, формує якість особистісної самостійності та відповідальності, веде до розкриття творчих потенціалів.

Наша мета – розглянути психологічну сутність розвитку особистості, спираючись на вивчення ознак, які відображають внутрішню структуру якостей особистості. Передбачаючи, що одним з найважливіших факторів формування особистості є вона сама, її власна природа, можна стверджувати, що цей процес багато в чому залежить від самовиховання. Важливою умовою самовиховання стає самовплив, який зумовляє саморозвиток, самоформування, самовдосконалення особистості.

Метеріали і методи. Психологічна наука виділяє чотири основні підходи до вивчення особистості: біологічний, експериментальний соціальний, психологічний. Саме психологічний підхід розглядає особистість, спираючись на вивчення ознак, які відображають внутрішню структуру якостей особистості.

Ідея індивідуального підходу до кожного учня має давню історію. Так, у педагогіці України Г. Сковорода звертав увагу на індивідуальну духовну природу, на її незведеність до якихось загальних цінностей та інтересів. Ця ідея одержала значний розвиток у вивченні його послідовника – відомого українського філософа і педагога XIX століття Панфіла Юркевича.

Особистісно – орієнтоване навчання вимагає створення умов для розвитку та самореалізації: необхідно надати вибір способів виконання навчальних завдань, що створює комфортну психологічну атмосферу навчального процесу; для реалізації творчої діяльності необхідно використовувати нетрадиційні форми знань; розробляти індивідуальні програми навчання, які сприяють розвитку творчого пошуку, розвивають творче мислення.

Створення таких умов визначає питання обдарованих осіб. Сьогодні існує багато визначень обдарованості. Найбільш узагальнене стверджує, що обдарованість - це підвищений рівень розвитку однієї чи кількох здібностей людини, на основі котрих з'являється можливість досягти високих результатів в соціально значних видах діяльності. Зазвичай вимірюють обдарованість за рівнем інтелекту, креативністю, пізнавальними здібностями тощо. Розрізняють

обдарованість постійну та вікову, що проявляється лише в дитячому віці. Обдарованість завжди унікальна, і треба приймати до уваги все різноманіття її проявів.

У сучасній психології можна знайти два головних визначення природи обдарованості: природжена и придбана. Вважається, що дітям можуть передатися від батьків як фізичні ознаки, так і інтелектуальні здібності.

З іншого боку людський досвід показує, що основним фактором є соціальні умови розвитку: можливість отримання освіти, інтелектуальні цінності в сім'ї, коло спілкування та інше. Обдарованість можна виховати, але все залежить від перших 5-6 років, тож починати потрібно з дня народження дитини. Крім соціальних умов, важливим є психологічні можливості саморозвитку, що лежать в основі особистості.

Класифікація обдарованості виділяє загальну та спеціальну обдарованість. Під загальною обдарованістю мається на увазі високий загальний розумовий розвиток при інших рівних умовах. Під спеціальним - більш вузьку, специфічну, направлену на одну обдасть науки, техніки тощо. Спеціальну обдарованість поділяють на інтелектуальну, творчу, фізичну, та організаторську.

Ознаки обдарованості - це особливості дитини, які виділяють її, у чомусь підіймають над загальним рівнем. Ознаками обдарованості зазвичай називають оригінальність ідей, гнучкість словарного та образного мислення, здібність знаходити ідеї у складних та обмежених ситуаціях.

Найчастіше академічні успіхи талановитих дітей вищі, ніж у їхніх одноліток. Хоча можливий варіант, коли майбутній геній не проявляє інтересу в дитинстві до академічних знань або зосереджується лише на кількох напрямках. Зосереджені на вирішенні цікавої для них проблеми, творчо обдаровані діти ззовні можуть проявляти байдужість до всього іншого, навіть до спілкування з однолітками. Вони не приймають легких і готових відповідей, а воліють знайти їх самі. Іншими ознаками обдарованості є багата уява,

фантазії, великий словниковий запас, старанність при заняттях улюбленою справою.

Музична обдарованість (музикальність) - це комплекс здібностей, який дозволяє в майбутньому оволодіти музикою. Задатки музичної діяльності є у кожного, але вирішальна роль в їх розвитку належить соціальному фактору. До музичних здібностей належать: музичне сприйняття, музична діяльність, музична пам'ять і музична уява, музичний інтелект, музичне відчуття.

Музичні здібності бувають спеціальні (виконавчі та композиторські) та загальні - необхідні для будь-якої музичної діяльності.

Здібності не існують без діяльності, яка буде сприяти не тільки проявленню вже сформованого, але й може визвати до життя потенційні здібності. Потенційні здібності - це психологічні резерви особистості, що реалізуються чи не реалізуються в залежності від конкретних умов, і лежать в основі подальшого індивідуального розвитку людини. Особливе місце в структурі особистості музиканта слід відвести мисленню як якості, що лежить в основі його професійної діяльності.

Проблема музичної обдарованості розвивалася багатьма музикантами-педагогами. Рекомендується формувати естетичні погляди і уподобання особистості на основі цілісного пізнання розвитку навколишнього світу, адже свідомість музиканта, втілюючи образ композиції, направляється за допомогою асоціацій до найбільш природних образів.

Формування музичного сприйняття світу починається з самого народження і важливо не порушити слабкий музичний слух дитини неприродними звуками. Революційною вважається методика Б. Яворського. Для шкільного віку він робив акцент на цілісному відчутті світу, тому плідним буде залучення різноманітних асоціацій (музичних і не музичних). В пошуках аналогій звертався до театру, літератури, живопису, архітектури, тощо. Асоціації умовно поділялися на 4 групи: зорові, літературно-мовні, рухові та музичні.

Таким чином, формування музичних здібностей тісно пов'язано з розвитком творчої активності. Творчий процес пізнання набуває розвиваючого

характеру, коли від простих проявів мистецтва здійснюється перехід до більш складних, розвиваються якості, притаманні творчій особистості - ініціативність, самостійність, наполегливість та інші.

Розвиток особистості передбачає максимальну реалізацію її активності, самостійність в процесі навчання. Створення для цього умов – важливе завдання всієї системи освіти.

Результати та обговорення. Аналізуючи психолого-педагогічну літературу, можна підкреслити, що вивчення особистості завжди було і є для психолога та педагога однією з найважливіших та найважчих проблем.

Саморозвинена особистість – це і мета, і результат навчання і виховання. Щоб стати такою особистістю, треба уміти мислити, аналізувати, оцінювати, організовувати себе і своє життя.

Висновки. Таким чином, можна визначити, що особистість є синтезом усіх характеристик індивіда. В результаті створюється унікальна структура, яка виявляється та змінюється в результаті адаптації до середовища. Психологічна сутність розвитку особистості вміщує індивідуальні властивості, здібності, погляди, стосунки, цінності, мотиви, способи адаптації. Містить і типові емоційні реакції, настрій, а також моральні принципи та соціальну поведінку. І ця унікальна структура формується та виявляється в процесі діяльності та спілкування.

Список літератури

1. Грабовський А. І. Види дитячої обдарованості / Грабовський А. І. // Обдарована дитина. - 2004. - № 1.
2. Демиденко В.К. Самореалізація: сутність, становлення, розвиток // Педагогіка і психологія. Вісник АПН України – 2004
3. Пономаренко А. О. Теоретичні основи дослідження навчальної мотивації студентів / Пономаренко А. О., Ченобитов В. А. // Молодий учений. - 2013. - № 1.
4. Серьожникова Р.К., Пархоменко Н.Д., Яковицька Л.С. Основи психології і педагогіки. – Київ: Центр навчальної літератури, 2003.

ВЗАЄМОВІДВІДУВАННЯ ПРАКТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ ЯК МЕТОД АНАЛІЗУ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «КЛІНІЧНА ФАРМАКОЛОГІЯ»

Вірстюк Наталія Григорівна,
д.мед.н., професор, завідувач кафедри

Кочержат Оксана Ігорівна,

Лучко Оксана Романівна,

к.мед.н., доцент

Івано-Франківський національний медичний університет
м.Івано-Франківськ, Україна

Вступ. Освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, соціального, економічного розвитку кожного суспільства. На сьогодні актуальними залишаються питання щодо тенденцій і перспектив освіти в розвинутих країнах, вирішення їх різноманітних проблем. Зміна характеру і змісту праці ставить перед нашим суспільством серйозні завдання, пов'язані із виведенням освіти України на рівень розвинених країн світу шляхом реформування її концептуальних, структурних та організаційних засад. Участь системи вищої освіти України в Болонських перетвореннях має бути спрямована не лише на її розвиток і набуття нових якісних ознак, а й на збереження кращих традицій, національних стандартів її якості. Однією з найважливіших сфер розвитку євроінтеграції є сфера вищої освіти, де вона набула форм Болонського процесу [1, 2].

Контроль – це засіб, що дозволяє своєчасно помітити успіх і невдачу викладача, відзначити позитивне в його роботі і вжити заходів до ліквідації недоліків [3].

Вимогами до сучасного заняття є: чіткість визначення навчальних цілей і єдність освітніх, навчальних і виховних цілей; дотримання чіткої структури заняття; визначення оптимального змісту і відбір навчального матеріалу занять відносно до його цілей та можливостей зумовленими рівнем підготовки

студентів, забезпечення заняття необхідними обладнанням і технічним забезпеченням; вибір найбільш раціональних методів в прийомів навчання, забезпечення пізнавальної якості студентів, поєднання колективної роботи з диференційованим підходом до навчання; здійснення між предметних зв'язків; зв'язок теоретичних знань з практикою [4].

Завданням сучасної медичної освіти є покращення якості підготовки висококваліфікованих спеціалістів, зокрема, студентів-стоматологів в аспекті майбутньої практичної діяльності. Оптимізація навчального процесу шляхом контрольних відвідування та взаємовідвідування колективом кафедри внутрішньої медицини стоматологічного факультету направлена на надання допомоги молодим асистентам у вирішенні завдань по вдосконаленню навчально-виховного процесу у світлі вимог Болонського процесу в Україні [2].

Кожний викладач повинен прагнути і досягти високих рівнів професійної компетентності, виявляти свою індивідуальність, реалізовувати свій освітній потенціал в межах обраної медичної професії.

На кафедрі внутрішньої медицини стоматологічного факультету ІФНМУ проводяться планові відвідування занять, як завідувачем кафедри так і доцентами та асистентами. За контролем виконання та якістю проведення взаємовідвідувань відповідають завідувач кафедри, професор Н.Г.Вірстюк та доцент кафедри Д.П.Александрук, які мають багаторічний досвід проведення навчального процесу із студентами.

Мета роботи. Покращення якості викладання дисципліни «Клінічна фармакологія» шляхом взаємовідвідування практичних занять.

Матеріал і методи. На кафедрі внутрішньої медицини стоматологічного факультету використовується багаторічний досвід викладання клінічної дисципліни, починаючи з 1945 року, коли була заснована кафедра пропедевтичної терапії, і з 1984 року, коли пройшла перепрофілізація кафедри в терапію стоматологічного факультету. На початку кожного навчального семестру на кафедрі складаються графіки проведення контрольних відвідувань завідувачем кафедри та взаємовідвідувань викладачами. Метою

взаємовідвідування та аналізу практичного заняття є не лише оцінка методики проведення заняття, а й вдосконалення навчально-виховного процесу, обміну досвідом, впровадження сучасних інноваційних технологій в початковий процес.

Результати та обговорення. Завданням викладача, що готує заняття, є оцінка ефективності вживаних методів, вдосконалення окремих прийомів, педагогічних знахідок, створення своєї системи учбово-виховної роботи. Для проведення відкритого заняття може використовуватися будь-який вигляд учбових занять по будь-якій формі вчення [5].

Проведення практичного заняття обмежується часом (90 хвилин). За цей час надається можливість продемонструвати не лише структурні елементи заняття, але і педагогічні знахідки викладача, створення своєї системи учбово-виховної роботи із студентами. На початку навчального року на кафедрі складаються графіки проведення контрольних відвідувань завідувачем кафедри та взаємовідвідувань викладачами. До проведення відвідування заняття викладач, який його здійснює переглядає журнал навчальних занять (стан успішності, робота з невстигаючими студентами), ознайомлюється з матеріалом теми та рекомендованою літературою, як основною, так і додатковою.

При відвідуванні заняття викладач-відвідувач присутній на занятті від початку до кінця, фіксує свої спостереження, проводить аналіз заняття, оцінює унаочнення заняття, активність студентів, ступінь оволодіння практичними навиками по обстеженню пацієнта і роботу викладача в цілому [6]. Після проведеного відвідування з підводяться підсумки перевірки, які записуються у журналі взаємовідвідувань. Зокрема, оцінюється вибір змісту навчального матеріалу; застосування методів, прийомів та форм організації навчально-пізнавальної, особистості студентів, діяльність викладача, діяльність студентів, методи зворотного зв'язку, методи оцінювання, дидактичні та роздаткові матеріали, зауваження по ходу заняття, критерії оцінювання практичного заняття.

Важливим елементом оцінювання проведення заняття є визначення ступеня виконання плану і досягнення поставлених ним цілей і завдань,

виступи присутніх на занятті, зауваження та пропозиції щодо позитивних і негативних сторін заняття, узагальнення та висновки щодо відвіданого заняття, аналіз етапів і елементів заняття [7].

Основними критеріями для оцінки ефективності заняття являються якість знань, умінь і навиків, придбаних студентами під керівництвом викладача. Викладач-відвідувач, за участю завідувача кафедри, підводить підсумки перевірки, наводяться зауваження та побажання, які записуються у журналі взаємовідвідувань та доводяться до відома викладачів кафедри.

Висновок. Взаємовідвідування практичних занять викладачами кафедри внутрішньої медицини стоматологічного факультету ІФНМУ сприяють вдосконаленню та підвищенню методичного рівня навчально-виховного процесу, виховувати уважність, самостійність, критичність та інші якості мислення у студентів.

Список літератури:

1. Наказ МОН від 13.02.2018 № 138 «Про підготовку та проведення у 2018 році міжнародного дослідження якості освіти PISA-2018».
2. Ільченко А. М. Вища освіта і Болонський процес: Навчально - методичний посібник / Автори-укладачі: Ільченко А. М., Шейко С.В. – Полтава: РВВ ПДАА, 2014. – 316 с.
3. Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти: Постанова Кабінету Міністрів України № 342 від 29.04.2013.
4. Пономарьова Г. Ф. Взаємодія викладача і студента у навчально-виховному процесі педагогічного ВНЗ / Г. Ф. Пономарьова. – Проблеми інженерно-педагогічної освіти. – 2014. – № 45. – С. 25 – 36 .
5. Філоненко М. М. Психологія спілкування / М. М. Філоненко – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 226 с.
6. Філоненко М. М. Психологія особистісного становлення майбутнього лікаря. Монографія. – 2015. – 334 с.

7. Філоненко М. М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентнісного підходу: метод. рекомендації [для викладачів та здобувачів наукового ступеня доктора філософії (PhD) ВМ(Ф)НЗ України] / М. М. Філоненко. – Київ: «Центр учбової літератури», 2016. – 88 с.

КАТЕГОРИЯ КАЧЕСТВА ОБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Задорожная-Княгницкая Ленина Викторовна,

д.пед.н, доцент

Мариупольский государственный университет

Кучер Людмила Викторовна

учитель общеобразовательной школы

г. Мариуполь, Украина

Введение. В современном мире все более возрастают требования к качеству образования. Само понятие «качество образования» является сложной категорией, имеющей цивилизационное, социально-системное, национально-региональное измерение. Сложность этого понятия обусловливается его многоаспектным трактованием: как политическая категория, качество образования аккумулирует в себе основы образовательной политики государства на определенном этапе его развития и главные стратегические направления функционирования национальной системы образования в контексте мировых тенденций; как социальная категория, качество образования отражает общественные идеалы образованности и определяет общую цель образования, законодательно определенную и нормативно закреплённую в государственных стандартах образования; как категория управления, это понятие определяет стратегии воздействия на показатели функционирования

системы образования и очерчивает возможные направления его развития; как педагогическая категория это понятие является квинтэссенцией сущности самого понятия, процедур диагностирования, анализа явлений и свойств субъектов образовательного процесса [5, с.8-9].

Особую значимость качество приобретает в сфере образования, что актуализирует разработку теоретико-методологических проблем качества образования.

Цель работы – на основе анализа научных работ отечественных и зарубежных ученых определить сущностные характеристики понятия «качество образования».

Материалы и методы – теоретический анализ, обобщение и систематизация научных работ отечественных и зарубежных ученых по проблемам качества образования.

Результаты и обсуждение. В процессе обоснования сущности понятия «качество образования» значимыми являются выводы В. Викторова, который, анализируя философский, социальный, педагогический, политический, демографический, экономический аспекты этого понятия, рассматривает качество образования одновременно как общественный идеал образованности человека; результат его учебной деятельности; как процесс организации обучения и воспитания; критерий функционирования образовательной системы [1].

С целью более полного освещения содержания понятия «качество образования» были проанализированы труды отечественных и зарубежных ученых (Н. Бордовская, И. Булах, Б. Жебровский, Н. Житник, Т. Лукина, В. Лунячек, А. Локшина, А. Ляшенко, М. Мруга, В. Панасюк, Н. Поташника, И. Соколова, О. Субетто, Л. Сушенцев и др.), на основании чего сделаны следующие выводы:

– качество образования – это социальная категория, определяющая состояние и результативность процесса образования в обществе, его соответствие потребностям и ожиданиям общества (различных социальных групп) в развитии и формировании гражданских, бытовых и профессиональных

компетентностей личности; определенный уровень знаний и умений, степени умственного, нравственного и физического развития в соответствии с намеченными целями; степень удовлетворения ожиданий различных участников образовательного процесса услугами, предоставляемыми образовательными учреждениями;

– качество образования отражает развитие системы образования и общества в определенный период и меняется со временем в зависимости от требований личности, общества и государства, измеряется соответствием результатов образования образовательному стандарту;

– качество образования как объект управленческого воздействия рассматривается одновременно с позиций качества образовательной системы, качества образовательного процесса (как процесса потребления предоставляемых образовательных услуг) и качества личности выпускника как результата деятельности образовательной системы по показателям его образованности и сформированности общественно значимых ценностей;

– проблема качества образования реализуется в контексте эффективного управления педагогическими системами;

– структурными компонентами качества образования являются: качество требований, предъявляемых к образованию как процессу и результату (содержание стандарта образования, норм усвоения знаний, уровня овладения профессиональными умениями и навыками, цели обучения); качество ресурсов (качество информационного и материального обеспечения, материально-технической базы, образовательной среды, в которой осуществляется образовательный процесс) качество образования как процесса (качество управления учебным заведением, качество технологий обучения, образовательных программ, качество преподавательского состава); качество системы мониторинга и т.д.

Качество образования как процесса является совокупностью качеств образовательного процесса, организованного в той или иной образовательной системе, обуславливающие приспособление к реализации основной цели по

формированию личности [6, с. 18]. Оно представляет собой совокупность показателей, характеризующих основные аспекты образовательного процесса, его результативность: соответствие образования требованиям времени, возможность перехода к высокотехнологичному информационному обществу; содержание образования, формы и методы обучения; профессиональная подготовка субъектов преподавания, их личностные качества (порядочность, ответственность, принципиальность, толерантность, профессионализм и т.д.) [4, с. 59]; качество технологии образования, контроля образовательного процесса, качество мотивации преподавательского состава к творчеству, результативность педагогической работы, качество отношения учащихся к образованию, интенсивность образовательного процесса, управления образованием, методы презентации учебных достижений [7].

Качество образования как результата ученые определяют через:

- уровень развития личности, зафиксированный в категориях культуры личности, социально-гражданской зрелости, уровне знаний, умений, творческих способностей и мотивированности личности [6, с. 18];
- параметры личностного, мировоззренческого, гражданского развития [8];
- сформированность у человека национальных и общечеловеческих ценностей, демократических убеждений, уважения к гражданским правам и свободам, традиций и культуры других народов, способности ориентироваться в реалиях и перспективах социокультурной динамики, заботе о сохранении своего здоровья, подготовленность к жизни в постоянно меняющемся мире [2];
- соответствие знаний учащихся государственным образовательным стандартам; качество учебно-воспитательного процесса, обеспечивающего уровень личностного развития; динамика индивидуальных достижений в самоопределении, саморазвития, самореализации [3];
- осознание, распознавание и реализация индивидуальных способностей и особенностей, овладение методологией самообразования, знания, практические навыки [7].

Выводы. Таким образом, под качеством образования следует понимать комплекс определенных характеристик и компонентов, свидетельствующих о способности учебного заведения осуществлять виды діяльності в соответствии с государственными образовательными стандартами, удовлетворяя профессиональные и личные потребности соискателей образования для личностного развития и непрерывного самообразования.

Сущностными характеристиками качества образования являются также совокупность характеристик (организационных, кадровых, психологических, содержательных, процессуальных и т.д.), обеспечивающих формирование интегральной, общих и специфических компетентностей.

Список литературы

1. Вікторів В. Г. Регулювання якості освіти як філософсько-освітня проблема : автореф. дис. ... д-ра філос. наук : спец. 09.00.10. Київ, 2006. 46 с.
2. Дьяченко Б. А. Застосування категорії якості освіти в управлінській діяльності Освіта на Луганщині. 2003. № 1. С. 13–16.
3. Зайчук В. О. Управління якістю освіти як складова державної освітньої політики. Педагогіка і психологія. 2009. № 1. С. 56–78.
4. Коротков Е. М. Качество образования: формирование и оценка, управление. М., 2004. 254 с.
5. Ляшенко О. І. Якість освіти як основа функціонування й розвитку сучасних систем освіти. Педагогіка і психологія. 2005. № 1. С. 5–12.
6. Субетто А. И. Система управления качеством в вузе (модель) / под ред. Н. А. Селезневой, А. И. Субетто. М., 2003. 25 с.
7. Панасюк В. Використання досвіду управління якістю освіти. Підручник для директора. 2007. № 8. С. 42–51.
8. Яхнін Я. К. Сучасні підходи до управління якістю освіти. Київ, 2011. 121 с.

ДИДАКТИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ КОМПЛЕКСНОЙ СИСТЕМЫ ОРГАНИЗАЦИИ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ СТУДЕНТОВ ДЛЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО СТАНОВЛЕНИЯ ЛИЧНОСТИ ОБУЧАЕМОГО

Кулаева Залина Асланбековна,
преподаватель
Национальный университет
физического воспитания и спорта Украины
г. Киев, Украина

Введение./Introductions. Расширение экономических и культурных связей между странами, переход к обществу информационного типа и своеобразная профессиональная кастовость влечет за собой необходимость обучать и воспитывать специалистов, способных адаптироваться и самокорректировать процесс профессионального и социального роста. Процесс обучения в высших учебных заведениях должен отвечать указанным требованиям, так как проблема нехватки рабочих мест, большое количество однородных специальностей, предлагаемых вузами, неодинаковые условия обучения в центре и на периферии требуют решения проблемы повышения качества подготовки выпускников, приобретения ими навыков самостоятельного и творческого мышления, своевременной адаптации к быстро меняющимся профессиональным и социальным условиям.

В значительной мере качество подготовки студентов в вузе определяется организацией, планированием и руководством их самостоятельной работой. Только в процессе самостоятельной деятельности формируются познавательные интересы, происходит качественное усвоение знаний, развиваются творческие способности. Поэтому повышение эффективности организации самостоятельной работы студентов является одной из основных задач современной педагогики.

Цель работы./Aim. Цель исследования состоит в теоретической разработке обоснований и экспериментальной проверки комплексной системы организации самостоятельной работы студентов на основе междисциплинарной интеграции специальных и лингвистических дисциплин для повышения дидактической эффективности учебного процесса в целом и обоснования педагогических условий обеспечения профессиональной готовности обучаемых.

Цель, предмет и гипотеза определяют задачи исследования: разработать модель параллельного обучения в режиме самостоятельной работы на 2-м, 3-м курсах вуза; выявить и обосновать педагогические условия, повышающие профессиональную готовность обучаемого; экспериментально проверить эффективность обучающей системы на основе проблемно-задачных и игровых технологий.

Материалы и методы./Materials and methods. Для разработки интегрированной модели параллельного обучения в режиме самостоятельной работы в вузе изучена динамика уровня профессиональной готовности будущих специалистов в рамках предлагаемой учебной модели; выявлены и обоснованы педагогические условия, повышающие профессиональную готовность обучаемого; экспериментально проверена эффективность обучающей системы на основе проблемно-задачных и игровых технологий; проведены исследования результатов эксперимента и обобщены полученные выводы. Для решения поставленных задач применяли следующие методы исследования:

- 1) теоретический анализ психолого-педагогической литературы по исследуемой проблеме;
- 2) изучение и обобщение педагогического опыта организации обучающей модели с использованием инновационных технологий обучения;
- 3) беседы, анкетирование, моделирование, метод экспертной оценки, рейтинга, самооценки;
- 4) педагогический эксперимент;
- 5) методы математической статистики для обработки экспериментальных данных.

Результаты и обсуждение./Results and discussion. Конечная цель обучения в системе высшей школы – формирование адекватного, успешного члена общества, способного самореализовываться в предлагаемых условиях. Этот процесс предполагает формирование следующих навыков и умений:

- 1) способность пользоваться полученной информацией и извлекать необходимую из информационного потока;
- 2) навык рефлексивно и объективно оценивать и корректировать свой профессиональный уровень и потенциал;
- 3) умение реализовывать коммуникативные навыки на двух и более языках и осуществлять самостоятельный переход к режиму межкультурной коммуникации.

Все это предполагает:

- 1) приобретение опыта и навыков самостоятельной работы у студентов в процессе обучения;
- 2) использование учебно-методических комплексов, построенных по принципу межпредметной интеграции между специальными и лингвистическими дисциплинами;
- 3) применение инновационных технологий обучения и контроля, оптимизирующих активизацию профессиональных знаний и коммуникативных навыков на иностранном языке.

Самостоятельная работа по иностранному языку в неязыковом вузе должна базироваться на четкой межпредметной интеграции и, первым делом, должна быть направлена на формирование профессионально-коммуникативных умений. Нельзя сказать, что современная педагогика не считает эти проблемы актуальными, но вместе с тем межпредметная интеграция и формирования профессионально-коммуникативных умений и навыков происходят стихийно, от случая к случаю, нет преподавательских кадров, способных работать в таком режиме, нет необходимого объема методических и лингвистических знаний, цели обучения не подлежат анализу и рефлексии со стороны студентов, использование инновационных обучающих технологий носит фрагментарный,

случайный характер, изменение уровня профессиональной готовности у студентов не исследуется и не учитывается преподавателями-предметниками. Репродуктивный тип усвоения знаний господствует, понятие «творчество» либо исключается, либо носит условный характер в образовании.

Работы психологов, исследующих понятия субъектности и рефлексии, как необходимого условия эффективности обучения, подчёркивают, что корни самостоятельности, ответственности, инициативности следует искать во внутренних рефлексивных процессах человека и его коммуникативности. В связи с этим представляется необходимым исследовать дидактическую эффективность комплексной системы организации самостоятельной работы студентов в билингвальном режиме междисциплинарной интеграции и её роль для подготовки востребованного профессионала.

Объектом проведенного исследования являлась самостоятельная работа студентов средней ступени обучения (2, 3 курсы), а его предметом – комплексная система методов, средств и форм её организации. Рабочая гипотеза исследования, которая состояла в предположении, что повышение эффективности обучения на 2-ом, 3-ем курсах можно достигнуть, если создать резервную модель параллельного обучения, подтвердилась. Впервые предложена теоретически обоснованная оптимальная модель интегрированной системы организации самостоятельной работы студентов по иностранному языку; разработаны педагогические условия эффективности функционирования предложенной модели; внедрена новая форма организации внеаудиторной самостоятельной учебной деятельности в виде альтернативной линии параллельного обучения на основе проблемно-задачных игровых технологий инновационных форм контроля; эффективность предложенной модели определена на основе исследования профессиональной готовности обучаемых до и после эксперимента.

Выводы./Conclusions. Междисциплинарная интеграция специальных и лингвистических дисциплин, использование комплексов проблемно-задачных и игровых обучающих систем, инновационных форм контроля на базе обеспечения психологической готовности к профессиональной деятельности представляют

собой сложный субъектно-личностный процесс образования, включающий взаимодействие потребностно-мотивационного, нравственно-ориентационного и организаторского коммуникативного компонента. Процесс этот возможен при создании специальных педагогических условий, которые актуализируют личностные переживания в профессиональной деятельности, обучают моделированию коммуникативной ситуации, развивают определенную рефлексию личности в процессе обучения.

Система организации самостоятельной работы студентов в режиме междисциплинарной интеграции позволяет: активизировать процесс обучения иностранному языку; повысить уровень профессионально-коммуникативных навыков и умений; стимулировать способность к профессиональной и социальной адаптации.

Применение в процессе обучения альтернативных линий повышает уровень субъектности обучаемого, объективизирует его личностные изменения, происходящие в процессе обучения.

Теоретические результаты исследования могут служить основанием для дальнейшего развития теории научного управления уровнем профессиональной готовности обучаемых.

Список литературы

1. Дугавицкий А. К. Мотивы учебной деятельности студентов. – Харьков, – 1987. – 223 с.
2. Теоретические основы методики обучения иностранным языкам в средней школе. – Сб. под редакцией А. А. Миролубова, А. Д. Климентенко, – 1981. – 452 с.
3. Леонтьев А. А., Зимняя И. А. Психологические особенности начального овладения иностранным языком // Вопросы обучения русскому языку иностранцев на начальном этапе. – 1986. – С.18-22.
4. Леонтьев А. А. О речевой ситуации и принципе речевых действий // Русский язык за рубежом. – 1982. – № 2. – С. 15-19.

5. Каспарова М.Г. О самоконтроле студента в учебном процессе. //Уч. Зап. «Психология и методика обучения иностранным языкам». – МГПИЯ им. М. Тореца, – 1978. – Т.44. – С. 23-29.

СУЧАСНІ АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ГІГІЄНА У ФАРМАЦІЇ ТА ЕКОЛОГІЯ» У НАЦІОНАЛЬНОМУ ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Чікіткіна Валентина Василівна,

к.біол.н., доцент

Кононенко Надія Миколаївна,

д.мед.н, професор

Остапець Марина Олександрівна

к.мед.н, асистент

Національний фармацевтичний університет

м. Харків, Україна

Вступ. На сучасному етапі в умовах еколого-дестабілізованого середовища, складної соціально-економічної ситуації збереження і зміцнення здоров'я населення є однією з актуальних проблем охорони здоров'я [1, 2]. У зв'язку з цим пріоритетним і провідним принципом розвитку охорони здоров'я стає профілактичний напрямок, роль якого особливо зросла в останні десятиліття.

Фармацевтичні працівники й, передусім, провізори приймають активну участь у процесі зміцнення здоров'я населення та проведенні профілактичних заходів, що вимагає знань з гігієнічного нормування параметрів навколишнього середовища, здорового способу життя, здатності надавати консультації, спрямовані на підвищення санітарної культури населення та профілактику різних захворювань. Крім того, провізор повинен розуміти характер дії

виробничих факторів і професійних захворювань аптекних працівників, а також вміти планувати гігієнічні заходи з охорони праці та дотримання гігієнічного режиму в приміщеннях аптеки. Зважаючи на осучаснення та вдосконалення гігієнічних нормативів, вказані види активності потребують постійного оновлення рівня кваліфікації сучасних провізорів. Серед освітніх дисциплін Національного фармацевтичного університету (НФаУ) найвищу профілактичну спрямованість має дисципліна «Гігієна у фармації та екологія», яку вивчають здобувачі вищої освіти спеціальності «226 Фармація, промислова фармація».

Мета – дослідження практичного досвіду викладання дисципліни «Гігієна у фармації та екологія» у Національному фармацевтичному університеті.

Матеріали і методи дослідження. Для досягнення поставленої мети було проведено аналіз методів навчання, що використовуються при вивченні гігієни у фармації та екології.

Результати та їх обговорення. Всесвітньою організацією охорони здоров'я і Міжнародною фармацевтичною федерацією розроблений проект стандарту «Належна практика фармацевтичної освіти» (GPER), в якому зазначається, що фармацевтичні фахівці здійснюють свою діяльність у різних галузях у відповідь на динамічний розвиток пріоритетних напрямків і потреб суспільної охорони здоров'я на місцевому, національному, регіональному і міжнародному рівнях [3]. У зв'язку з цим в НФаУ на тлі впровадження компетентнісного підходу до навчання провізорів відбувається регулювання і оновлення навчальних та робочих програм з багатьох дисциплін, у тому числі й професійно спрямованої дисципліни «Гігієна у фармації та екологія».

Гігієна у фармації та екологія викладається на кафедрі патологічної фізіології НФаУ на 3-му курсі і складеться з 1 модулю та 2-х змістових модулів. Основним завданням викладання дисципліни для освітньої програми «Фармація» є вивчення основ гігієни та екології, формування профілактичного світогляду та розуміння значення профілактичної медицини та охорони довкілля для збереження та зміцнення здоров'я, вивчення зв'язку факторів навколишнього

середовища з організацією санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму в аптечних закладах і на фармацевтичних підприємствах. За освітньою програмою «Клінічна фармація» розглядаються не тільки питання профілактики захворювань, але і проблеми санології та екології в зв'язку зі здоров'ям населення, питання лікарняної гігієни і профілактики внутрішньолікарняних інфекцій.

Навчальна дисципліна повністю забезпечена навчально-методичним комплексом, який включає усі види теоретичних та практичних матеріалів, що використовуються у процесі підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі. На цей час викладачами кафедри створено навчальний посібник, методичні вказівки для викладачів та методичні розробки для здобувачів вищої освіти з урахуванням сучасної нормативної документації, яка представлена в достатній кількості і постійно оновлюється при законодавчих і нормативних змінах в санітарно-епідеміологічній службі України.

У процесі вивчення дисципліни використовуються лекції, практичні та семінарські заняття, самостійна робота, як з використанням традиційних методів, так і з впровадженням сучасних форм навчання. Всі лекції представлені в мультимедійному форматі з ілюстраціями, фотографіями, графіками, таблицями, відеофільмами. Вказані можливості сприяють кращому засвоєнню матеріалу та виживаності знань. Необхідною складовою освітньо-професійної підготовки провізорів є практичні заняття, на яких визначається початковий рівень самостійного засвоєння інформаційного матеріалу, виконуються практичні завдання, що забезпечує опанування практичними навичками. Важливим елементом навчання є ситуаційні задачі, які максимально наближені до реальних ситуацій, використовуються при вивченні практично кожної теми, а також складають основу контролю змістових та підсумкового модулів. На кафедрі розроблено банк тестових завдань для поточного та підсумкових контролів та проведена порівняльна оцінка складності різних видів тестів.

За останній час пріоритетним для кафедри стало вдосконалення навчального процесу з позицій компетентнісного підходу, який спрямований на кінцевий результат навчання – формування особистості фахівця з комплексом

компетенцій (знання, вміння, навички), які необхідні для професійного становлення особистості. Перехід на компетентнісний підхід передбачає широке використання в навчальному процесі активних і інтерактивних форм проведення занять в поєднанні з самостійною позааудиторною роботою.

На кафедрі патологічної фізіології опрацьовано та доведено ефективність методу «моделювання виробничих процесів і ситуацій», за допомогою якого відбувається імітація реальних умов екологічної або гігієнічної спрямованості, що націлює здобувачів вищої освіти на складання плану дій, колективний пошук вирішення проблеми, обговорення ситуації. На семінарських заняттях ефективним методом є «групова дискусія», коли здобувачі вищої освіти, присутні на занятті, розбиваються на 3-4 підгрупи і обговорюють дискусійні питання теми заняття. Найцікавіше відбуваються обговорення питань гігієни води, харчування, забруднення навколишнього середовища. Застосування цих методів навчання дозволяє поглибити та закріпити набуті знання, розвинути здатність до вирішення питань охорони довкілля для збереження та зміцнення здоров'я населення фахівцями фармацевтичної галузі.

Висновок. Досвід кафедри патологічної фізіології з викладання дисципліни «Гігієна у фармації та екологія» свідчить про ефективність поєднання традиційних форм навчання та сучасних інтерактивних методів, що забезпечує високий кінцевий результат – формування особистості фахівця з комплексом професійних компетенцій.

Список літератури

- 1.Індекс здоров'я. Україна-2018: Результати загальнонаціонального дослідження /Укл. Степурко Т.Г. та ін. Київ, 2018. –172 с.
- 2.Державна політика у сфері охорони здоров'я : кол. моногр. : у 2 ч. / [кол. авт. ; упоряд. проф. Я. Ф. Радиш]. – К. : НАДУ, 2013. – Ч. 1. – 396 с.
- 3.Эльяшевич Е. Г. Новые функции провизора на современном этапе развития фармации. – Вестник ВГМУ. – 2015. – Том. 14, №1. – С. 6–11.

О ПРОБЛЕМЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ ВОСПИТАТЕЛЕЙ В УСЛОВИЯХ ТРАНСФОРМАЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ В УКРАИНЕ

Яковишина Татьяна Вячеславовна,
к.пед.н., доцент кафедры педагогики начального образования,
Ровенский государственный гуманитарный университет, Украина

Введение/Introduction. Формирование Украины как современного демократического, правового государства непосредственно связано с развитием ее образования. Динамические изменения в украинском обществе, которые характерны для всех сфер бытия, невозможны без системного реформирования национальной системы образования. При этом модернизационные преобразования должны осуществляться в соответствии с общецивилизационными тенденциями развития национальных образовательных систем. Население Украины стремится к высокому уровню, а достичь этого можно только путем обеспечения равного доступа ее граждан к качественному образованию [4].

Усиление социального значения процесса профессиональной подготовки будущих специалистов дошкольного образования в высших учебных заведениях к работе с детьми обусловлено изменениями, которые происходят в обществе: Украина выбрала европейский вектор развития. Именно поэтому, процессы трансформации, глобализации и интеграции, происходящие в социально-экономической жизни общества, требуют качественных изменений в концептуальных основах профессиональной подготовки будущих специалистов в области дошкольного образования.

Цель работы/Aim. Цель исследования – теоретически обосновать проблему профессиональной подготовки будущих воспитателей в условиях трансформации высшего образования в Украине.

Результаты и обсуждение/Results and discussion. В современной системе дошкольного образования Украины происходят значительные изменения, связанные с поисками обновления ее содержания, перестройкой взаимодействия в системе «педагог – ребенок», появлением различных типов и видов дошкольных учреждений. Национальная доктрина развития образования предусматривает переход к новому типу гуманитарно-инновационного образования, что будет способствовать росту интеллектуального, культурного, духовного потенциала личности и общества. Поэтому одной из задач современной педагогики, как отмечается в Базовом компоненте дошкольного образования Украины, является социализация личности, то есть помочь ребенку в процессе усвоения социального опыта войти в общественную среду, освоить систему социальных связей, а также овладеть умением воспроизводить социальные связи в активной деятельности. Это предполагает качественное как содержательное, так и организационное усовершенствование учебного процесса в высших заведениях [2, с. 45].

Актуальным остается вопрос подготовки конкурентоспособных специалистов, которые будут пытаться оказывать образовательные услуги на новом уровне качества жизни, используя полученные знания, внедрять их на практике, осуществлять профессиональную деятельность в современных рыночных условиях страны.

В педагогическом словаре понятие «профессиональная подготовка» толкуется как совокупность специальных знаний, умений и навыков, качеств личности, трудового опыта и норм поведения, обеспечивающих возможность успешной работы в профессии [3, с. 262]. По определению А. Абдуллиной, профессиональная подготовка будущего педагога (воспитателя) – это процесс формирования и обогащения установок, знаний и умений, которые необходимы будущему специалисту для адекватного выполнения специфических задач учебно-воспитательного процесса [1, с. 40].

Одно из наиболее полных определений понятия профессиональной подготовки приводит Т. Танько. Автор утверждает: «профессиональная

подготовка – это система организационных и педагогических мероприятий, обеспечивающих формирование у личности профессиональной направленности, системы знаний, навыков, умений и профессиональной готовности, что, в свою очередь, определяется как субъективное состояние личности, позволяет ей считать себя способной и подготовленной к выполнению определенной профессиональной деятельности и стремиться ее качественно выполнить [6].

Анализ психолого-педагогической литературы свидетельствует о том, что профессиональная подготовка будущего воспитателя к работе с детьми, общий уровень его профессионального мастерства зависит от комплексного подхода к построению содержания профессиональной подготовки, выделение значимых профессиональных знаний, способствующие овладению содержательной и процессуальной сущностью деятельности будущего воспитателя, обеспечения интегративных междисциплинарных связей в формировании целостной системы профессиональных знаний, разработке и внедрении инновационных форм и методов, использование, наряду с традиционным, активного и интерактивного обучения. На основании теоретического анализа научной литературы мы рассматриваем профессиональную подготовку воспитателей как многогранное понятие: во-первых, как процесс, направленный на повышение профессиональных знаний и профессионального мастерства; во-вторых, как способность будущего специалиста овладеть новыми знаниями; в третьих, как интегративное единство содержания научно-теоретического и практического аспектов [6].

Таким образом, профессиональная подготовка будущих воспитателей учреждений дошкольного образования к деятельности вышла на качественно новый уровень своего развития. В связи с этим, возникает актуальная проблема обеспечения учреждений дошкольного образования компетентными кадрами, профессионализм которых будет способствовать созданию хороших условий для развития личности ребенка. Следовательно, определение дефиниции «профессиональная готовность будущего воспитателя» требует четкой

классификации ее структурных компонентов. Для успешного осуществления своей деятельности будущему воспитателю надо иметь высокую мотивацию своего назначения, осознавать важность и общественную значимость своей миссии, связанной с воспитанием молодого поколения будущего страны. Кроме того, педагог – воспитатель должен обладать рядом качеств, наличие которых позволяет эффективно влиять на воспитанников положительным примером.

На сегодня подготовка будущих специалистов дошкольного образования рассматривается учеными как многофакторная структура, главная задача которой заключается в приобретении каждым студентом личностного смысла деятельности, формировании профессионального мастерства, постоянно растущему интересу к работе с детьми и их родителями [2, с. 101].

Практика обучения в вузах свидетельствует о том, что формирование системы профессиональных знаний и умений замедляется, если студент недостаточно ориентируется в задачах будущей профессии, не проявляет к ней интереса. И наоборот, если будущий воспитатель правильно оценил значение выбранной профессии, его познавательная активность побуждается чувством ответственности за свою профессиональную подготовку, формирование его как специалиста идет быстрее и эффективнее.

Современные реалии ориентируют на специальную подготовку воспитателя как гуманистически ориентированной личности, способной оперативно реагировать на динамику социально-экономических процессов, условий собственной профессиональной деятельности, разрабатывать и внедрять новые технологии в процесс обучения и воспитания.

Учебным планом по подготовке специалистов в вузах предусмотрено определенное количество времени как на самообразование, так и на научно-исследовательскую работу. Потребность и способность к самообразованию и саморазвитию будущего воспитателя предполагает наличие умений: планировать и организовывать свою самообразовательную деятельность; самостоятельно учиться; осознавать свой индивидуальный стиль обучения, мышления; нуждаться в самообразовании и саморазвитии; оценивать

достигнутый уровень самообразования и саморазвития. Готовность к выполнению научно-исследовательской деятельности имеет следующие показатели: овладение методологией планирования и осуществления научно-исследовательской работы, в том числе в сфере предметной профессиональной подготовки; умение разрабатывать научный аппарат исследования; умение применять различные методы психолого-педагогических исследований; умение организовывать и проводить научно-исследовательскую работу; умение обрабатывать и оценивать результаты научно-исследовательской работы; умение обобщать и делать выводы по результатам научно-исследовательской работы; иметь стремление к познанию сути педагогических явлений, совершенствование учебного процесса.

Способность к рефлексии, самоконтролю и коррекции процесса и результата профессиональной деятельности характеризуется наличием следующих показателей:

- умение осуществлять рефлексию собственной профессиональной деятельности;
- умение анализировать, оценивать, корректировать процесс и результат образовательного процесса;
- умение контролировать, анализировать и корректировать свое поведение как будущего воспитателя;
- наличие тенденции к рефлексии и самоконтролю в процессе социального взаимодействия [1, с. 34].

На основе теоретического анализа проблемы исследования можно утверждать, что все компоненты готовности воспитателей учреждений дошкольного образования к профессиональной деятельности взаимосвязаны между собой и образуют целостную систему [2].

Выводы./Conclusions. От уровня педагогического мастерства специалиста дошкольного образования, его компетентности, сложившейся во время профессионального обучения, зависит качество педагогического процесса. Современные дошкольные учреждения нуждаются в воспитателях-

мастерах, которые компетентны в диагностике самообразовательной деятельности, а также способных постоянно совершенствовать свое педагогическое мастерство, повышать свой профессиональный уровень. Однако для этого необходима глубокая внутренняя мотивация, стремление постоянно работать над собой. Учебная деятельность педагога (воспитателя) должна иметь творческий характер, учитывать специфику будущей профессиональной деятельности.

Список литературы

1. Абдуллина О. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования: учеб. пособие. М.: Просвещение, 1990. 141 с.
2. Богуш А., В. Ільченко. Довкілля. Для дітей дошкільного віку: у 2-х част.. Полтава, 2014. 344 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
4. Кузь В. Готуємо вчителя-вихователя. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи: Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. Ред. кол.: Н. Побірченко (гол. ред.) та інші. К.: Наук. світ, 2002. С. 6-13.
5. Ніколаєнко В. Правове виховання в ЗДО. 3-6 роки. Х.: Вид. група «Онова», 2010. 206, [2] с.: іл. (Серія «ЗДО. Вихователю»).
6. Танько Т. Теорія та практика музично-педагогічної підготовки майбутніх вихователів дошкільних закладів у педагогічних університетах: автореф. дис.....доктора пед. н., спец.:13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Харків, 2004. 41 с.

ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ (ПО ОБЛАСТЯМ И УРОВНЯМ ОБРАЗОВАНИЯ)

ROLE OF THE LECTURE IN HIGHER MEDICAL EDUCATION

Klopotskaya Natalia,

Klopotskiy Georgiy

Ph.D., Professor Assistants

SI «Dnipropetrovsk Medical Academy
of the Ministry of Health of Ukraine»

Dniepr, Ukraine

Introductions. The lecture has been an integral part of higher school since the inception of the first universities. However, nowadays lecture role in modern education is discussed.

Some authors insist on lectures useless being passive method of the educational process, and on possibility of almost unlimited access to information due to interactive technologies development [1, p.63; 2, p.142]. Others think that lecture is still of great importance and an integral part of higher education [3, p.1261; 4, p.21]. In any case many authors agree that traditional lectures need transformation using modern technologies [1, p.75; 2, p.149; 4, p.16; 5, p.129; 6, p.34].

When speaking about lectures inexpediency the idea is usually focused on the fact that a lecture is teacher's opinion imposition; most students perceive the information passively [1, p. 67; 6, p.37].

Aim. Analyze the lecture role in educational process at medical university.

Materials and methods. 47 students were questioned about lectures significance in educational process and possible alternative methods. Also literature on advantages and disadvantages of lectures using in higher school was analyzed.

Results and discussion. 32 students (68%) noted lectures importance in educational process. Next advantages of the lectures were mentioned: 1) possibility to get necessary information in shortcut volume (83%); 2) possibility to get information in form easy to understand; more understandable presentation in comparison with the textbook (70%); 3) lecture outlines main issues of the topic (45%). The main disadvantage is necessity to attend lectures (38% of questioned persons).

So, though the last time self-education perspectives have become extremely great, however, in our opinion, a lecture cannot lose its relevance for some reasons.

Firstly, when writing a textbook authors try to include large amount of information into the book. The main problem of modern education is a large amount of diverse information and a lack of time for its assimilation. As a result students themselves try to search in Internet for sources with very brief (preferably in a few lines) exposition of the issue occupied a whole section of the recommended textbook. A student having not has practical work experience find it difficult to realize by himself is the viewpoint on the problem is scientifically proven or it is just the author's judgment without any basis. And the understanding is extremely difficult if there are several different viewpoints, theories, and opinions on the same problem. Thus, we need an educational form allowing to systematize a student individual work, and to give it correct direction. So, one of the most important functions of a modern lecture, and that is proven by students questioning, is systematizing function.

Secondly, the problem that teachers face during practical classes, especially when working with junior courses, is the students lack understanding what is the most important for them. School education structure requires a pupil to remember all the information of textbook and to reproduce (tell) it at the lesson. But, unlike the school, the volume of information in university is much larger, and there is not enough time for mechanical memorization. During a lecture teacher has possibility to highlight basic issues being the most important for the future specialist allowing the student to rationalize his time. Thus, the lecture carries out an organizational function.

Thirdly, medicine is a quite quickly changing science, especially at the present stage. New methods of diagnosis, treatment, and new viewpoints on the diseases etiology and pathogenesis are constantly appearing. To publish a new textbook takes a certain time, and in this case a lecture is an invaluable way to convey new information to the students quickly. So, the lecture is of great importance in order to convey new information to students as soon as possible, and to improve their professional erudition.

Promising ways for lecture transforming, according to the literature, is wider use of interactive technologies: possibility of simultaneous the lecture audio and video recording (from the screen) [5, p.122]; distant studying and mixed technologies use [6, p.40]. So lecture nowadays is probably to transform into a new type of teaching.

Conclusions. One of the trends of higher education reform at the present stage is the idea that a lecture is necessary to be disposed of in order to teach students to think. Idea, that student's individual work is the future of higher education helping to correct deficiencies of the existed educational system. Is it so, time will tell. However, in our opinion, a complete lecture rejection is premature decision being able to decrease higher education efficiency.

Bibliography

1. Roberts D. Higher education lectures: From passive to active learning via imagery? // Active Learning in Higher Education. – 2017. - Vol.20. - N1. - P.63-77. doi.org/10.1177/1469787417731198
2. Kruglikov V.N. Lecturing in the era of the information society and its prospects for the future // St. Petersburg State Polytechnic University Journal. – 2017. - Vol.8. - N1. – P.142-151. doi: 10.18721/JHSS.8117
3. Charlton B.G. Lectures are an effective teaching method because they exploit human evolved 'human nature' to improve learning // Medical Hypotheses. – 2016. – Vol.67. – P.1261-1265.

4. Berezhnova E.V. University lecture and its role in raising the quality of magister dissertations // Pedagogical education in Russia. – 2015. – N1. – P.16-21.
5. Kulari LD. Lecture-recording technology in higher education: Exploring lecturer and student views across the disciplines / L.D. Kulari, J.Gregory, E.Pechenkina // Australasian Journal of Educational Technology. – 2017. – Vol.33. - N4. – P.122-133. doi.org/10.14742/ajet.3068
6. Astashova T.A. Students' opinions about modern lecture: development path // Open education. – 2017. - Vol. 21. - N4. – P.35-42.

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ЕКОНОМІКИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я СЕРЕД СТУДЕНТІВ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО МЕДИЧНОГО ЗАКЛАДУ

Таран Віра Василівна,
к. мед. н., доцент
Жила Анатолій Володимирович,
к.мед. н., доцент,
Національний медичний університет
імені О.О.Богомольця м. Київ, Україна

Вступ./Introduction. В умовах докорінної трансформації системи охорони здоров'я, медична галузь змушена функціонувати в ринкових умовах, де конкурентоспроможність, характер попиту на медичні послуги та фінансова стійкість суб'єктів медичної діяльності різних форм власності всіляко залежать від їх ділової активності, цінової політики, якості сервісного обслуговування та креативності маркетингових підходів. Особливо складно в умовах ринкової економіки приходить медичним установам державної та комунальної форми власності, коли через обмежений обсяг бюджетного фінансування їм для

закріплення на теренах ринку медичних послуг необхідно активно залучати додаткові кошти за рахунок госпрозрахункової діяльності, оновлювати застаріле медичне обладнання, запроваджувати новітні медичні технології, щоб бути конкурентоздатними і надавати ліквідні медичні послуги.

Зважаючи на те, що після завершення до дипломної підготовки та інтернатури (резидентури) лікарі зазвичай розпочинають свою самостійну фахову діяльність в бюджетних медичних установах, тому окрім належного володіння теоретичними знаннями, вміннями та навичками в клінічній сфері, вони також повинні володіти необхідними компетентісними якостями, широким світоглядом, в тому числі економічним світоглядом, що створює підґрунтя для використання доказової медицини, раціонального використання фінансових і матеріальних ресурсів, включаючи медичне обладнання та завдяки клініко-економічному аналізу цілеспрямовано визначати найбільш оптимальні методи лікування і досягати максимально можливого клінічного ефекту, скорочувати терміни його досягнення в амбулаторних умовах і на госпітальному етапі. Все це врешті-решт має сприяти успішній адаптації молодих спеціалістів до самостійної клінічної діяльності та бути конкурентоздатними в своїй фаховій сфері, набуваючи необхідний практичний досвід та творчо підходити до пошуку і використання новітніх медичних технологій.

Тому, з огляду на викладене питання формування економічного світогляду серед студентів–випускників вищого навчального медичного закладу на основі освоєння ними сучасних методів економічного аналізу, маркетингових підходів, навичок складання бізнес-планів, методів клініко-економічного методу та основ доказової медицини в процесі викладання навчального курсу економіки охорони здоров'я необхідно розглядати як надзвичайно актуальне питання в системі підготовки лікарських кадрів на сучасному етапі розвитку вітчизняної та світової медичної галузі.

Метою роботи./Aim. Пошук оптимальних форм організації навчального процесу і методів викладання економіки охорони здоров'я, спрямованих на

формування клініко-економічного світогляду, знань, вмінь і навичок на до дипломному етапі підготовки лікарських кадрів щодо освоєння ними сучасних методів економічного аналізу, клініко-економічного менеджменту та основ доказової медицини в контексті фундаментальних принципів компетентісних характеристик, котрими повинен володіти сучасний лікар.

Матеріали та методи./Materials and methods. Для досягнення означеної мети дослідженню піддано студентів-медиків, на початку та після завершення навчального курсу «Економіка охорони здоров'я» відносно вивчення їх ставлення до даної предметної дисципліни, а також думки щодо організації навчального процесу та якості викладання дисципліни. У цьому зв'язку достатньо важливого значення набувають пропозиції від студентів відносно їх бачення оптимізації дидактичного процесу. Після відповідної обробки, систематизації та аналізу результатів дослідження, отримані матеріали було детально обговорено на засіданнях кафедри, що стало підставою для модернізації окремих навчальних елементів, більш активного використання методів моделювання проблемних фінансово-економічних ситуацій, котрі можуть виникати безпосередньо в роботі лікаря, конструювання підходів та заходів, спрямованих на вирішення цих проблем з метою оптимізації клінічного процесу та досягнення медико-економічної ефективності.

Завдяки запровадженню зворотного зв'язку поміж викладачами, анкетуванню студентів на початковому та завершальному етапах освоєння навчальної дисципліни, системному аналізу усіх елементів навчального процесу з врахуванням думки студентів вдалося визначити, в якій мірі змінюється їх рефлексія до- та після освоєння курсу «Економіка охорони здоров'я», внести певні корективи в тематику практичних занять та більш активно використовувати принцип моделювання проблемних ситуацій і конструювання комплексу заходів, спрямованих на вирішення даних ситуацій, що сприяє формуванню креативного мислення з позицій клініко-економічних аспектів.

Результати та обговорення./Results and discussion. Згідно отриманих матеріалів дослідження виявлено, що порівняно з початковим етапом та після завершення навчального курсу «Економіка охорони здоров'я» ставлення студентів-медиків, щодо доцільності введення даної предметної дисципліни в програму підготовки лікарських кадрів суттєво відрізняється. Якщо до вивчення негативні установки до даного курсу відзначалися у 72,3% студентів, то після освоєння сучасних економічних підходів в охороні здоров'я, особливо в умовах кардинального реформування медичної галузі цей показник складав – 5,8%, що свідчить про усвідомлення переважною більшістю студентів значущості використання економічних методів в клінічній практиці, особливо при виборі альтернативних методів лікування, профілактики з позицій доказової медицини та співвідношення витрати/ефективність, що набуває надзвичайної актуальності в ринкових умовах, коли конкурентоспроможність та ділова активність суб'єкту медичної діяльності визначається не тільки налаштуванням інформаційних технологій щодо обізнаності та активного просування медичних послуг серед населення, але і тим, в якій мірі на попит пацієнтів впливає якість та клінічна ефективність медичних послуг, безпечність для життя і здоров'я пацієнтів медичних технологій, що використовуються в медичній установі, рівень сервісного обслуговування, а також характер цінової політики.

Тому виходячи саме з таких міркувань, доволі значна частина серед студентів-випускників після ознайомлення з основами сучасної економіки охорони здоров'я починають замислюватися над тим, де конкретно та яким чином в процесі самостійної роботи в якості лікаря для завоювання авторитету серед пацієнтів та більш успішної адаптації до умов трудової діяльності вони можуть використати знання, вміння і навички набуті при вивченні даної дисципліни.

А це в свою чергу ставить перед викладачами означеного навчального курсу ще більш високу планку вимог та відповідальності щодо пошуку та інноваційних та ефективних методів викладання, оскільки сам процес навчання,

необхідно розглядати через призму економічних відносин, де в якості споживачів освітніх послуг виступають студенти, а надавачами цих послуг є викладачі.

Висновки./Conclusions. Навчальний процес – це динамічний процес, який вимагає постійного вдосконалення та гнучкого підходу до викладання, а саме запровадження різноманітних та пошуку новітніх дидактичних технологій, спрямованих на формування необхідних компетентісних якостей, особливо серед студентів вищого навчального медичного закладу, для котрих надзвичайно важливим є формування клініко-економічного світогляду в рамках викладання «Економіки охорони здоров'я», що має сприяти їх адаптації до сучасних умов трудової діяльності та бути конкурентоспроможними завдяки синтетичному поєднанню клініко-економічного підходу з елементами доказової медицини та раціональним використанням ресурсів на основі оцінки співвідношення витрати/ефективність.

ОБЩАЯ ПСИХОЛОГИЯ, ПСИХОЛОГИЯ ЛИЧНОСТИ, ИСТОРИЯ ПСИХОЛОГИИ

УДК 316.624.2-058.51:141.32-781.3

ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНЫЕ ПОТРЕБНОСТИ ЛИЦА БОМЖ В СОВРЕМЕННОМ ОБЩЕСТВЕ

Санина Марина Владимировна,
аспирант

Гомельский государственный университет им. Франциска Скорины
г. Гомель, Беларусь

Аннотация: Физиологические потребности личности выражаются естественными влечениями, а специфические человеческие страсти коренятся в характере и соответствуют экзистенциальным потребностям человека. В свою очередь они определяются специфическими условиями человеческого существования. Физиологические потребности человека выражаются в инстинктах, а потребности в любви, свободе, разрушении, жажде собственности и власти, мазохизме, садизме являются специфически человеческими и относятся к экзистенциальным потребностям.

Ключевые слова: девиация, дезадаптация, деликт, детерминация поведения, социальный паразитизм, фрустрация, бродяжничество, экзистенциальные потребности, деструктивность.

В психолого-педагогической литературе огромный интерес вызывает тезис «агрессивное поведение людей», проявляющееся в войнах, преступлениях и прочем деструктивном и садистском поведении. Психологические исследования социальной системы позволяют выявить причины

деструктивности в обществе. В современном обществе люди ориентируются на разум, их чувства и эмоции бедны.

У человека заложены два совершенно разных видов агрессии. Первый вид агрессии – это филогенетически заложенный импульс к атаке или бегству в ситуации угрозы жизни. Другой вид агрессии является деструктивным и не имеет филогенетической программы и никакой цели.

Различие доброкачественно-оборонительной и злокачественно-деструктивной агрессии требует дифференциации двух категорий, а именно инстинкта и характера. Следует разграничить естественные влечения, корнящиеся в физиологических потребностях, и человеческие страсти, корнящиеся в характере (характерологические страсти). Человеческие страсти соответствуют экзистенциальным потребностям человека, и они в свою очередь определяются специфическими условиями человеческого существования. Физиологические потребности исходят из инстинктов, а страсти, произрастающие из характера (потребность в любви, нежности, свободе, разрушении, садизм, мазохизм, жажда собственности и власти), – все это ответ на экзистенциальные потребности, и они являются специфически человеческими [1, с. 30].

Хотя экзистенциальные потребности одинаковы для всех людей, некоторые индивиды отличаются преобладанием определенного вида страстей. В значительной степени факт преобладания одной страсти над другой (к примеру, свобода и мазохизм) от социальных условий, в которых находится этот индивид. Эти социальные условия влияют на биологически заданную экзистенциальную ситуацию и возникающие в связи с этим потребности.

Эмпирический анализ анатомических и нейрофизиологических человеческих типов и их психических коррелятов (душевных состояний) исходит из реальных условий существования личности и взаимосвязи сущности каждого индивида с понятием «экзистенция рода». Мотивация может быть сильной, если она служит органическим потребностям. Человеческие страсти следует рассматривать с их функцией в процессе жизнедеятельности индивида.

Их интенсивность коренится в потребности целостного развития личности в телесном и духовном смысле.

Человеческие страсти придают смысл жизни индивида, позволяют достигнуть целостности личности и являются попыткой для преодоления собственного банального существования. Изменение личности возможно лишь в том случае, если человеку удастся «обратиться» к новым способам осмысливания жизни: если он при этом мобилизует все свои жизненно важные устремления и страсти и тем самым познает гораздо более острые формы витальности и интеграции, чем те, что были ему присущи прежде [1, с. 37].

Жестокость и деструктивность – свойственны личности, при этом они разрушают душу, тело и саму ее жизнь. В этом и состоит парадокс: в поисках своего смысла жизнь оборачивается против себя самой.

3. Фрейд считал, что человек одержим одной лишь страстью – жадой разрушить либо себя, либо других людей, и этой трагической альтернативы ему вряд ли удастся избежать. Из гипотезы о влечении к смерти следует, что агрессивность представляет собой некий постоянно присутствующих в организме подвижный импульс, обусловленный самой конституцией человеческого существа, самой природой [2, с. 323].

Постоянно накапливающаяся в нервных центрах агрессивная энергия, необходимая для инстинктивных действий при ее достаточном количестве способствует освобождению от энергетической напряженности, даже при отсутствии раздражителя. Индивиду нет необходимости дожидаться подходящего раздражителя, он его ищет сам или создает соответствующие ситуации.

По мнению К. Лоренса, главная опасность инстинктов в их спонтанности. Агрессия не является реакцией на внешние раздражители, а представляет собой внутреннее напряжение, которое требует разрядки и находит выражение, невзирая на то, есть для этого подходящий внешний раздражитель или нет [3, с. 73].

Теория Лоренса гласит о том, что с одной стороны, агрессия – это гидравлическая модель агрессии, которая указывает на механизм

возникновения агрессии, а с другой стороны, агрессивность служит делу самой жизни, способствует выживанию индивида и всего вида.

Понимание парадокса жизни особенно важно в наши дни, когда значительно снизился порог чувствительности к жестокости, когда на всех уровнях жизни заметен рост интереса кибернетического современного общества ко всему механическому, автоматическому и т.д.

Личность на пути своего саморазвития с присущей ей формой агрессивности в ходе своей самореализации может приносить вред не только себе, но и социуму. Поведение на пути деструктивного развития и асоциального поведения, не будет принято обществом, так как будет выходить за рамки социальных норм. Но если личность не способна по своим экзистенциальным качествам стать на путь саморазвития, то она направится на путь «самоспасения» путем разрушения окружающей ее действительности.

П.С. Гуревич, считает, что деструктивность — это отклик человека на разрушение нормальных человеческих условий бытия [4]. Для каждой личности согласно ее внутреннему мировоззрению существует свое видение желаемого для него социального мира. И если это внутреннее желательное мироощущение не совпадает с внешними обстоятельствами, то личность может пойти и по пути деструктивного своего развития. Это девиантное поведение не будет соответствовать социальным нормам и будет являться асоциальным отклонением.

К девиантному поведению также относится и социальный паразитизм. Это образ жизни личности, выбранный им по своему внутреннему убеждению и собственному волеизъявлению. Социальный паразитизм подразумевает под собой факт проживания личности в асоциальных условиях, путем извлечения нетрудовых доходов, уклонения от общественно полезного труда, тунеядства, бродяжничества, попрошайничества и т.д. Социальное явление как паразитизм в основном является следствием низкой духовной культуры социума и отдельных его групп.

Личности, ведущий асоциальный образ жизни, присущ примитивизм интересов, низкий уровень духовности, аморальное поведение, низкий культурный уровень, склонность к совершению правонарушений и преступлений. Это образ жизни личности за счет общества. Но, с другой стороны, этим лицам, ведущий образ жизни социального паразитизма присущи такие экзистенциальные потребности как потребность в свободе, в разрушении и в мазохизме.

Ситуация бездомности служит моделью инволюции мотивационно-смысловой и социально-ролевой структур личности. Проживание индивида на улице это своего рода мазохизм с присущим ему регрессивным развитием, с редукцией или утратой отдельных качеств личности.

Анализ социологических, психологических, биологических концепций, объясняющих природу девиантного поведения показывает, что источник девиантного поведения коренится в специфике биопсихологической природы человека, либо в особенностях его микро, макро окружения, что в своей совокупности образует сложно-дифференцируемый пространственно-временной континуум представлений об отклоняющемся поведении, его видах и формах.

Таким образом, можно сделать вывод о том, что экзистенциальные потребности лица БОМЖ (желание свободы и независимости) в современном обществе выражаются в следующем: уменьшение числа связей между компонентами мотивационно-смысловой системы – система упрощается; снижение числа неудовлетворенных мотивов и уровня стремлений; становление на потребительскую позицию, направленность на гомеостатический комфорт; снижение значимости других людей и общественно значимых ценностей в системе смыслов; снижение осмысленности себя и собственного положения – бездомность не имеет смысла для самих бездомных людей.

Но подлинные желания к свободе и независимости могут привести к действию такую силу, как любовь и жизнь, и только эта сила, способна победить влечение к деструктивности в современном мире.

Список литературы

- 1 Фромм, Эрих *Анатомия человеческой деструктивности* / Эрих Фромм ; [пер. с нем. Э. Телятниковой]. – Москва : Издательство АСТ, 2018. – 736 с. – (Эксклюзивная классика).
- 2 Freud S. : *Gesammelt Werke* (G. W.), Bande 1-17, London, 1927 c: *Die Zukunft einer Illusion*, G. W., Band 14, S. 323–380.
- 3 Lorenz K., 1937 : *Über die Bildung des Instinktbegriffes*, in : *Über tierisches und menschliches Verhalten*, Munchen, 1965, S. 229–275 (R. Piper und Co. Verlag) ; Engl. : *The Establishment of the Instinct Concept*, in : *Studies in Animal and Human Behavior*, Cambridge, 1970 (Harvard University Press).
- 4 Гуревич, П.С. *Психология : учебник для бакалавров* / П. С. Гуревич. — М. : Издательство Юрайт, 2013. — 608 с.
- 5 Годфруа, Ж. *Что такое психология: В 2-х т. Т. 2: Пер. с франц.* / Ж. Годфруа. — Москва: Мир, 1992. — С. 39, 40
- 6 Фрейд, З. «Я» и «ОНО» / З. Фрейд. – М.: ООО «Издательство «Э», 2018. – С. 51, 52.

МЕДИЦИНСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ПСИХОЛОГИИ В ПРАКТИКЕ КОСМЕТОЛОГА. ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ТИПЫ КЛИЕНТОВ САЛОНА КРАСОТЫ

Башура Александр Геннадьевич,
проф., д.фарм.н.,

Бобро Светлана Геннадьевна,
к.ф.н, ст. преподаватель,

Миргород Вера Сергеевна,
аспирант

Национальный фармацевтический университет
г. Харьков, Украина

Введение. Индустрия красоты – это особый мир. Косметолог дарит людям хорошее настроение, отличное самочувствие, успех и положительные эмоции. Косметолог – одна из самых востребованных сегодня профессий.

Цель работы. Целью нашей работы является изучение вопросов умения построения отношений между специалистами салонов красоты и клиентами, в том числе возможности выстраивать отношения с учетом психотипа человека.

Материалы и методы. Материалами и методами были литературные источники и интернет-ресурсы.

Результаты и обсуждение. Работа в сфере косметологии и медицины относится к типу профессий, которые предусматривают умения специалиста бьюти-сферы взаимодействовать с разными людьми. Одним из таких специфических умений является умение распознавать тип клиента и, в зависимости от этого, грамотно выстраивать модель своего поведения и речь. Знания специалистом бьюти-сферы

определенных особенностей людей помогает ему улучшить качество обслуживания клиентов, построить с ними долгосрочные эффективные отношения, превратить потенциального клиента в постоянного.

Типологий клиентов салона красоты существует достаточно много, их можно классифицировать по следующим критериям:

- по особенностям восприятия и переработки информации;
- по степени удовлетворения потребностей;
- по стилю жизни;
- по мотивам поведения и т.д.

Специалистам в сфере медицины и косметологии приходится иметь дело с самыми разными клиентами, каждый из которых характеризуется не только какими-либо индивидуально-психологическими особенностями, но и своим собственным субъективным и пристрастным способом оценки и интерпретации психологических проблем, уровнем и глубиной понимания, проникновения в проблему, а также своими установками и ожиданиями в отношении возможностей консультирования, собственными представлениями о том, какую конкретно помощь следует ожидать от профессионального косметолога [1].

Пациенты имеют разные профессиональный, материальный и социальный статусы, отличаются семейным положением, жизненным опытом, своими психологическими трудностями, возможно, комплексами и скрытыми проблемами. Каждый из них по-своему реагирует на психологические проблемы, трудные жизненные ситуации. К «трудным» относятся интровертированные клиенты, замкнутые на своем внутреннем психологическом мире, трудно вступающие в контакт, отвечающие односложно и лаконично, опуская важные для косметолога подробности и детали, которые обнаруживаются лишь при длительном и тщательном целенаправленном расспросе. Пожилые люди с нарушениями психической деятельности на фоне прогрессирующего атеросклероза со снижением памяти, нарушением концентрации внимания, с

интеллектуальным снижением или с неадекватными эмоциями, не соответствующими физическому состоянию— такие клиенты также бывают трудными на определенных этапах процесса консультирования. Наиболее сложными клиентами являются депрессивные пациенты с высоким риском суицидального поведения, а также лица с тревожно-мнительной акцентуацией характера. Тревножно-мнительные пациенты постоянно заняты обдумыванием трудностей, проблем, которые могут встретиться в будущем, озабочены возможными осложнениями актуальной жизненной ситуации, а также неблагоприятного развития событий, возможных последствий тех или иных действий [1, 3].

Для того, чтобы снизить возможные недоразумения при общении со сложными и трудными пациентами, а также чтобы предусмотреть вероятность возникновения побочных реакций и осложнений после процедур в специализированном учреждении медицинского или косметологического профиля ведется индивидуальная карта пациента (клиента). Только имея представление о состоянии здоровья клиента [3, 6], его аллергических реакциях, индивидуальных особенностях, специалист может подобрать максимально безопасную для конкретного пациента программу коррекции недостатков кожи [4].

Анализируя историю посещений, процедур и их эффективности, косметолог видит, на какие методики лучше всего реагирует кожа клиента, и может скорректировать программу для достижения лучшего эффекта. Имея объективные данные о препаратах, применяемых клиентом в домашних условиях, можно добиться положительных результатов. Информация о состоянии здоровья, наличии инфекционных заболеваний позволяет специалисту обезопасить не только пациента, но и себя, и других пациентов, отказать в процедуре в период обострения и т.п. [2, 4, 5]. Правильное ведение карты клиента косметологического кабинета позволяет быстро сориентироваться в текущей ситуации, задав несколько вопросов. Нет потребности каждый раз собирать анамнез,

расспрашивать об аллергических реакциях, эффекте прошлого лечения и т.п.

Карта клиента косметолога хранится в клинике или салоне красоты в общем доступе. Если или по каким-то причинам процедуру проводит другой косметолог, то все данные об анамнезе, процедурах, домашнем уходе остаются зафиксированными и доступными для работы с ними. Это позволяет клиенту чувствовать предприятие в сфере красоты своим партнером, а не конкретного косметолога. Клиент знает, что даже в случае отпуска, болезни или смены места работы его косметолога, он не потеряет возможности продолжить лечение на том же уровне, сохранить результаты, использовать методики и препараты, которые уже продемонстрировали эффективность.

В карту клиента заносится общая и контактная информация (ФИО, дата рождения, адрес, телефон, дата обращения). Далее в косметологической карте клиента обязательно отражаются жалобы, проблемы, особенности образа жизни и т.п., аллергических реакций, индивидуальной непереносимости препаратов, о состоянии здоровья, проведенных хирургических вмешательствах, отмечаются показатели артериального давления. Далее следует блок, посвященный текущему состоянию кожи клиента: тип кожи, тургор, чувствительность кожи, детальное описание состояния кожи (оптимально дополнять фотографией), тип старения, тип морщин и глубина их залегания и другие данные [3, 6]. В данном разделе карточки клиента косметолога также указываются косметологические процедуры, которые проводились ранее пациенту, отмечается история посещений косметолога, выбранные методики и препараты для текущего лечения, особенности домашнего ухода.

Выводы.

1. Знания специалистом бьюти-сферы определенных особенностей людей помогает ему улучшить качество обслуживания клиентов, построить с ними долгосрочные эффективные отношения.

2. Имея представление о состоянии здоровья клиента, специалист может подобрать максимально безопасную для конкретного пациента программу коррекции недостатков кожи.

3. Профессиональный подход всегда воспринимается клиентами исключительно положительно, пациент видит, что о его безопасности заботятся, предлагают действительно индивидуальный подход к решению проблем кожи.

Список литературы

1. Башура А.Г., Пляка Л.В., Сафонов В.А., Кожушко Д.М. «Вот такая она красота: путеводитель для практикующих косметологов».- Х.: «Основа», 2016. С.15-29.
2. Башура А.Г., Ткаченко С.Г. Лечебная косметика в аптеках и не только... - Х.: Прапор, 2006. – С. 20-29.
3. Бройтигам В., Кристиан П., Рад М. Психосоматическая медицина. М.: Гэотар Медицина, 1999. – С. 36 .
4. Клиническая косметология : учебник для студентов фармацевтических и медицинских высших учебных заведений / А.Г. Башура, М.В. Никитина, к.С. Шмелькова, В.Ф. Черемисина. – Х.: Основа, 2017. - С. 30-39.
5. Мельченко Н.И. Клиническая психология. – Самара: Сам ГМУ, 2002. – С. 564-570 .
6. Практическая косметология: учеб. пособие / И.И.Медведева. – 2-е издание, доп. – К.: ВБО «Украинский Допплеровский Клуб», 2010. – С. 64-70.

СОЦИАЛЬНАЯ ПСИХОЛОГИЯ

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО -ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ ЖІНКАМ В СИТУАЦІЯХ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Нестерчук Вікторія Валентинівна

аспірант

Луганський національний університет

імені Тараса Шевченка

м. Старобільськ

Вступ. В Україні проблема насильства над жінкою та дитиною в сім'ї тривалий час ні як не була предметом спеціальних досліджень соціологів, психологів та соціальних працівників. Нею займалися, криміналісти при вивченні злочинів, які здійснювалися в сімейно-побутовій сфері. Однак, практика останніх років свідчить про концептуальне осмислення цього питання на державному рівні. Свідченням цього є і сприйняття законодавчої бази, і створення кризових центрів роботи з тими, хто потерпає від насильства в родині.

Дослідження у цій сфері проводились як закордонними так і вітчизняними науковцями, такими як: Н. Ласко, Л. Мак-Клоскі, С. Опп, Р. Пітмен, Л.Ф. Бурлачук, І.А. Грабська, М.Е. Зеленова, І.О. Котенев, Е.О. Лазебнова, М.В. Леві, Г.А. Петрова, О.М. Савчук, С.Л. Соловйова, Н.В. Тарабріна, О.Д. Шинкаренко.

Але в працях, не було на достатньому рівні розглянуто та розкрито таке питання, які особливості соціально - правової допомоги при домашньому насильстві.

Мета дослідження – проаналізувати домашнє насильство як соціальну проблему, теоретично обґрунтувати необхідність розробки технологій надання соціально-правової допомоги жінкам від домашнього насильства, розробити та

експериментально перевірити технології надання соціально-правової допомоги жінкам від домашнього насильства.

Методи дослідження. В процесі дослідження використовувався комплекс методів, адекватних предмету, меті та поставленим завданням: теоретичні – аналіз наукової літератури для з'ясування змісту базових понять дослідження; систематизація, типологізація, порівняння, класифікація, узагальнення для обґрунтування сутності профілактики батьківського насильства; емпіричні – діагностичні, соціально-педагогічний експеримент для вивчення стану досліджуваної проблеми та перевірки ефективності розроблених технологій; статистичні – методи математичної статистики для одержання кількісно-якісної характеристики результатів дослідження.

Найбільш поширеним видом домашнього насильства є насилля чоловіка над дружиною. Як відомо з досліджень, жінки-жертви насильства в сім'ї зустрічаються з різними проблемами. Розглядають такі соціально-педагогічні та психологічні якості жінок-потерпілих домашнього насильства: фрустрація та депресія; соціальна ізоляція; самознищення (суїцид); залежність (емоційна, психологічна, економічна, фізична, сексуальна); відчуття провини; низька самооцінка; криза ідентифікації; втрата відчуття загрози.

Це основні соціально-педагогічні та психологічні характеристики жінок-жертв домашнього насильства на основі зарубіжного досвіду. Не всі вони притаманні українським жінкам, але необхідно розглянути їх і виділити основні шляхи корекції [1, с.43-47].

Для роботи з різноманітними формами насильства, що мають у своєму розвитку, механізми і феноменології як загальні, так і особливі, розроблені спеціалізовані технології та програми, що дозволяють підвищувати ефективність профілактичної і корекційної роботи в цьому напрямку. Існуючі у світовій і вітчизняній практиці технології соціальної роботи з випадками сімейного насильства містять у собі досить великий діапазон організаційно - управлінських і методичних підходів. Звичайно, що вибір тієї чи іншої

технології роботи детермінується як мінімум, двома причинами — характером випадку і наявністю соціальних ресурсів.

Зазвичай технології роботи з клієнтом (сім'єю) (у міжнародному професійному співтоваристві соціальних працівників позначається як "робота з випадком") здійснюється на двох рівнях: менеджмент роботи з випадком і безпосередньою роботою з випадком [3, с. 83].

Аналіз джерел свідчить, що, на відміну від інших типів насильства, домашнє насилля має свої особливості:

- це не одноразова дія, це процес, який складається із циклів насильства, які тримаються на продовженні стосунків потерпілої і кривдника;
- якщо насильство виявилось в сім'ї хоч один раз, воно обов'язково повториться;
- це насильство завжди відбувається протягом тривалого проміжку часу і має тенденцію зростання;
- це насильство між особами, які є, як правило, залежним одним від одного.
- найчастіше домашнє насильство замовчується і приховується обома сторонами від оточуючих.

На думку винуватця, воно є ефективним, швидким способом досягнення мети, без великих затрат. Інші, ненасильницькі методи, вимагають значних зусиль. Людина не відмовиться від того, що дає ефект, якщо їй не запропонувати альтернативи. Якщо насильник не навчиться іншому ефективному способу спілкування з близькими людьми, то він буде продовжувати здійснювати над ними насильство [2, с.15].

Підсумовуючи, можна сказати, що реакція як суспільства, так і поліції, на випадок домашнього насильства над жінкою, часто є неадекватною і навіть ворожою стосовно жертви, а кримінальні покарання домашніх кривдників бувають більш м'якими порівняно з покараннями за аналогічні порушення, здійснені проти сторонніх осіб.

Список літератури

1. Мінакова К. Основні соціально - педагогічні та психологічні характеристики жінки – жертви сімейного насилля // Соціальна педагогіка.-2005.-№2.-С.43-47
2. <http://www.hrw.org/russian/letters/russia/1998/081>
3. Насилие в семье: с чего начинается семейное неблагополучие: Научно - методическое пособие / Под ред. Л.С. Алексеева. — М., 2000. — 136 с.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПСИХОЛОГИЯ

IMPROVEMENT OF CREATIVE SPEECH IN THE PROCESS OF THE FUTURE TEACHERS' PROFESSIONAL TRAINING

Horska Halyna Oleksandrivna,

Candidate of Pedagogics, Associate Professor,
Associate Professor of the Practical Psychology Department

Horska Olena Oleksandrivna,

Candidate of Pedagogics, Associate Professor,
Associate Professor of the Pre-School and
Primary Education Methodologies Department

Central Ukrainian Volodymyr Vynnychenko

State Pedagogical University
the city of Kropyvnytskyi, Ukraine

Introduction. A modern specialist, a graduate of a higher educational establishment should not only obtain the professional knowledge and competence, but he/she must be an educated, full of initiative person, must seek for some changes. The ability to think creatively, to put forward some hypothesis, formulate new ideas, comprehend them, as well as critically analyze them, is provided by the high level of the verbal means of communicative abilities.

It is needless to underline one more time that the bright, figurative, rich teacher's speech is one of the crucial factors of a successful pedagogical activity, that is why the problem of improvement of the future teachers' speech training does not lose its actuality, as well as the further development of the effective means of the students' creative professional speech.

The aim of the article is to develop a structural and procedural model of the students' creative speech formation, based on some theoretical analyses of the psycholinguistic mechanisms of speech activity.

Materials and methods. The peculiarities of creative speech are being studied in the context of the theory of creativity. In psycholinguistic and linguodidactic

investigations the notions of “speech/verbal creativity”, “speech forming activity”, “verbal creativity” are often used as synonymic ones. The speech analysis as the subject of psycholinguistic investigation from the point of view of an activity approach makes it possible to reveal its creative nature (O. O. Leontiev), as well as the ability to transform (N. Khoms’kyi, J. Miller) as one of the most characteristic features. Creativity lies in the very essence of the speech activity, which is realized in its dynamic character, variability of the choice of its means, ways of the definite content representation, structural form of the utterance.

In the limits of a linguistic approach the scholars are analyzing a language as an instrument of thoughts expression and means of information transfer. They are viewing a coherent utterance (a text) as its product with its own inner structure and some categorial features (V. I. Bader, L. A. Bulakhovs’kyi, I. R. Halperin, L. M. Losieva, Y. O. Referovs’ka, H. Y. Solhanik). A psycholinguistic aspect of the speech creating activity development problem is revealed in the works of I. O. Zymnia, O. O. Leontiev, I. O. Synytsia, T. M. Ushakova and others. It is based on the idea about the processual structure of the speech activity and on the variative mechanism of the speech creation, which provides its productivity, variety of the possible kinds of utterance.

The authors of psycholinguistic theories repeatedly referred to the studying of the speech production (generation). The majority of the designed models are based on L. S. Vyhots’kyi’s conceptual ideas about the exteriorization of a thought through inner speech to the outer expression in a word. The process of an utterance formation undergoes several stages: from the motive to the thought arrangement, which is mediated by the inner speech, then it is fixed in the meanings of the outer words and later on it is expressed in the outer speech, words, sentences [1].

O. R. Luria, developing L. S. Vyhots’kyi’s ideas, suggested a three-staged model of the utterance forming: 1) opening scheme (“semantic recording”) – compact, unformed speech utterance; 2) inner speech, during which the syntactic structure of the utterance is being formed; 3) revealing of the utterance, forming a chain of the interconnected sentences [2].

Consistent realization of the activity approach is done in O. O. Leontiev's [3] theory, according to which the speech is a complex speech act, formed according to some successive stages:

- 1) inner programming of the utterance – creation of the content nucleus, which expresses a thought;
- 2) semantic-grammatical programming – coding, selecting the language means;
- 3) motor programming – a stage of the utterance production program creating, at which the preparation of the speech organs motor-motion apparatus is being realized;
- 4) a stage of the speech realization – completion of a speech act in the written or oral form.

I. O. Zymnia developed a level model of the speech utterance generating process, in which the incentive, forming and implementing levels are distinguished. The incentive level includes a communicative intention, plan and motive. The forming level embraces two phases: sense creating and formulating. The sense creating process consists of building the space and notional scheme of the future utterance, and the formulating one foresees verbal and grammatical designing. The implementing level is revealed in sound arrangement of the desired utterance or in its introducing in the written form [4].

Such processual model of the utterance generating process is actual for the reproducing (that one, reproducing a famous text), as well as for the creative speech. Our further theoretical investigations made it possible to reveal those psychological peculiarities of the speaking process, which provide production of a creative product – a new, original text.

The suggested by us *structural-processual model of the creative utterance forming*, which is based on the earlier presented theoretical aspects, gives a possibility to systemize psychological and pedagogical means and ways of the students' creative speech development in the educational process. The model includes the interconnected components that correspond to the stages of the speech generating activity:

I – a motivational-targeted component. It is connected with initiating the subject's readiness for the creative activity, interest stimulation, desire, interest in doing some creative tasks. Here a special role play the psychological support and

creation of a safe educational environment (use of motivators “try”, “you will be able to”, “don’t be afraid”, “say it in your own words”, “everyone has a right to have his/her own opinion” etc.).

II – informational-orienting component. It is directed to the selection of the necessary speech graphic means, actualization of the thesaurus, the notional apparatus of a definite subject, the previously obtained knowledge (tasks: “choose some key notions, which are necessary for your answer”, “consider the ways of the material revealing”, “suggest several variants”, “reconstruct the sentences, regulations” etc.).

III – implementing component. Working out, realization of a plan. That is the arrangement of creative work: writing texts, compositions, essays, programs (which undergo sound arrangement in case of an oral task); performance, report, announcement.

IV – control-reflexive component. It presupposes exchange of the thoughts as for the fulfilment of the task, discussion of the results, their analysis and mutual detailed verbal assessment (“exchange/ share the achievements”, “how can this thought be formed in a different way?”, “what is the most appropriate variant?”).

Results and discussion. Realization of the creative speech development idea found its embodiment in the use of the specially selected and designed exercises and tasks at practical classes and workshops in the higher education establishment, in the creation of the favorable creative environment.

At the beginning of a class the situations, which facilitate students’ active involvement into the joint cognitive activity, are being designed. It is reached by means of conducting “morning meetings”, “warm-ups”, techniques of a group rallying, accepting the conventional rules of interpersonal interaction. As a result of it officialism and alienation in the relationship are being overcome, the atmosphere of goodwill is being established, interest in joint activity is being increased.

Readiness for the word-creating activity is obligatory stipulated by awareness of the creative speech requirements. It is being implemented with the help of the exercises, demanding to follow these requirements: texts analysis, dividing them into

semantic parts, main thought defining, outline compiling, editing of the utterance, reenacting of the content with the replacement of the author's words by your own ones.

In the process of their work students have a possibility to communicate, to exchange their thoughts constantly. Various dialogues are being applied, as well as cross-surveys, discussions, debating about a definite theme in groups. Aiming at the generalization of ideas, "brain attacks" are conducted, techniques of associating, group problem solving are used, as well as the joint projects preparation. The classes presuppose use of games, compositions, dramatization, solving different problematic pedagogical situations, pedagogical activity fragments modeling.

Conclusions. The results of the carried out theoretical and methodological work allow to come to the following conclusions:

Creative speech is viewed as a definite specific type or level of a subject's speech development, the result of which is a verbal creative product, expressed in the form of an utterance, a text. The structural-processual model of a creative utterance forming, designed as a result of the speech process psycholinguistic analysis, allowed to figure out the motivational-targeted, informational-orienting, implementing and control-reflexive components in it.

The aimful work at the students-future-teachers' creative speech development in the course of their professional training presupposes creation of the corresponding psychological and pedagogical conditions of educational environment and use of the creative potential activating techniques with the verbal material, doing some specially selected creative tasks.

List of references

1. Выготский Л. С. Мышление и речь // Собрание сочинений: В 6-ти т. Т.2. – М.: Педагогика, 1982. – С. 5-361.
2. Лурия А. Р. Язык и сознание / Под ред Е. Д. Хомской. – М.: МГУ, 1979. – 320 с.
3. Леонтьев А. А. Основы психолингвистики. – М.: Смысл, Академия, 1999. – 288 с.
4. Зимняя И. О. Лингвопсихология речевой деятельности. – М.: Московский психолого-социальный институт, Воронеж: НПО «МОДЭК», 2001. – 432 с.

СОЦИАЛЬНАЯ СТРУКТУРА, СОЦИАЛЬНЫЕ ИНСТИТУТЫ И ПРОЦЕССЫ

ЕЛЕКТРОННА МАПА ВИБОРЧИХ ОКРУГІВ ПОЛТАВИ ЯК ПЛАТФОРМА ДЛЯ КОМУНІКАЦІЇ ТА ВИРІШЕННЯ ЗАВДАНЬ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

Нестуля Світлана Іванівна

д.п.н., доцент

Педченко Наталія Сергіївна

д.е.н., професор

Руденко Андрій Анатолійович

студент

Полтавський університет економіки і торгівлі

Анотація. Запронована розробка електронної мапи виборчих округів Полтави як інструменту для налагодження комунікації та оперативного вирішення повсякденних завдань розвитку територіальних громад. Спрямована на розвиток кожного громадянина територіальної громади через заняття, тренінги, консультації та допомагає вирішенню завдань, що виникають у мешканців громади.

Ключові слова. Електронна мапа, громада, розвиток, платформа, комунікація, доступ.

Одним з важливих векторів розбудови демократичної держави є забезпечення зростання рівня її благоустрою на основі добробуту кожного окремого громадянина. Враховуючи досвід розвинутих європейських країн, досягнення цього можливе лише за умови ефективного державного управління, котре посилює демократичні інститути, ліквідує нерівні можливості доступу до суспільних благ, підвищує якість суспільних послуг і забезпечує гідний рівень життя населення. Відповідно, вектором реформ в Україні в даному напрямі, стали

процеси децентралізації як найбільш ефективної форми організації управління суспільством, що всебічно відповідає як новій системі економічних відносин, побудованій на ринкових засадах, так і процесам демократизації всіх сфер життєдіяльності суспільства. Як узагальнюючу характеристику аналізованої теорії можна зауважити: «Децентралізація покликана стимулювати державний сектор та проявляти більшу чутливість до вимог громадян-виборців» [1]. Проте, рівень децентралізації у публічному секторі повинен формуватися відповідно до частки свободи органів місцевого самоврядування у прийнятті власних рішень та їх політичної відповідальності за реалізацію цих рішень. Основні засади фінансового зміцнення місцевої влади закладено в статті 9 Європейської Хартії місцевого самоврядування, де вказано, що «органи місцевого самоврядування мають право в рамках національної економічної політики на свої власні адекватні фінансові ресурси, якими вони можуть вільно розпоряджатися в межах своїх повноважень. Частина фінансових ресурсів органів місцевого самоврядування формується за рахунок місцевих податків та зборів, розмір яких вони мають повноваження встановлювати в межах закону» [2, 3].

Проаналізувавши рівень комунікацій органів місцевого самоврядування з мешканцями ОТГ та провівши аналіз частоти таких зустрічей та їх результативеність, дійшли висновку що більшість ОТГ поки що слабо залучають населення та громадських активістів до процесів прийняття рішень у громаді. Як свідчить аналіз, основною причиною є закритість керівництва ОТГ через страх перед політичними ризиками та низька зацікавленість самої громадськості в аналізі ефективності управління громадою.

Відмічається низький рівень громадської активності, оскільки мала чисельність населення безпосередньо бере певну участь в управлінні громадою, на території якої вони мешкають. Не завжди громаді відомо, що участь в управлінні може бути різною — участь в суботниках, обговорення і вирішення питань життєдіяльності громади, організація спільних заходів (свят тощо). Це пояснюється тим, що всі процеси управління громадою можуть повинні здійснюватися фахівцями. Замість суботників - прибирають

двірники, замість спільного обговорення і вирішення питань громади – покладання відповідальності на місцевий депутатський корпус. Тобто, участь жителів в управлінні громадою обмежується обранням депутатів. Фактичне управління громадою повністю здійснює депутатський корпус та виконавчі органи. Тобто, кожен займається своєю справою. Лікар лікує, шофер шоферує, депутат депутатствує. Потрібно знати і не забувати що депутат - це важлива ланка між громадою та місцевим керівництвом.

Тому важливим напрямом є і залишається інформування та просвітницька діяльність для різних верств населення щодо того для чого потрібна децентралізація, як цим користуватися, які можливості відкрились для місцевих жителів, щоб вони стали справжніми творцями своїх територій.

З цією метою нами була розроблена електронна мапа виборчих округів Полтави. Відтепер вичерпні відомості про всіх депутатів у доступній формі розміщені на офіційному сайті Полтавської міської ради в розділі «Межі округів»: http://www.rada-poltava.gov.ua/rule/rada/districts_bounds/[4]. Достатньо відкрити мапу, навести курсор на територію, будинок чи вулицю, які вас цікавлять, і ви миттєво можете дізнатися, хто з депутатів представляє той чи той округ, переглянути його фото, контактні дані, адресу та графік прийому, текстовий опис меж округу, посилання на сторінку міського обранця. Також на мапі в кольоровій гамі відображено прив'язку всіх 42 депутатів до тієї чи іншої фракції (рис. 1).

За допомогою електронної мапи виборчих округів Полтави знаходимо або активізуємо мешканців з будь-якого двору, вулиці, в якому вони проживають та здійснюємо аналіз стану ділянки, ідентифікуючи проблеми, що потребують вирішення (бруд, освітлення, асфальт, підтоплення). Через такі звернення консультуємо та допомагаємо їм вирішити ці проблеми. Задля максимального охопту мешканців створено діаграму Ганта, з датами та адресами за якими розповсюджуємо інформацію щодо контактних даних, часу, та адреси прийому депутата. Організовуємо зустрічі як в приймальні депутата так і безпосередньо на проблемних участках округу.

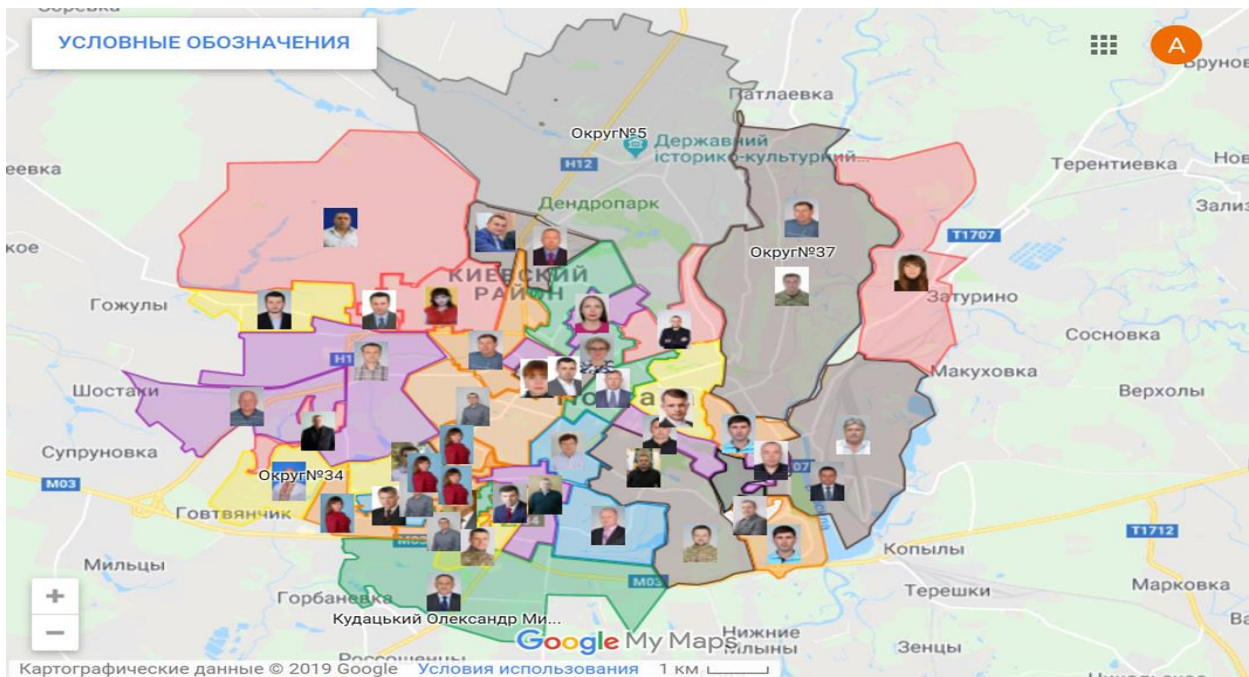


Рис. 1. Електронна мапа виборчих округів Полтави

Така електронна мапа виборчих округів Полтави спрямована на вирішення питання: «В які установи звертатися?», «Як довго це буде вирішуватись?», «До яких конкретно посадових осіб ставити запитання що виникли?». Вона дозволяє вирішувати інколи пасивне ставленням до людей пенсійного віку спричиненим заниженою самооцінкою пенсіонерів та впевненістю, що вони вже не можуть особливо впливати на життєдіяльність суспільства. Такий інструмент доводить протилежне та показує можливі інструменти впливу на органи місцевого самоврядування.

Для ознайомлення з таким інструментом разом з Полтавською міською радою проводяться: ознайомлюючі заняття з сайтом та графіком приймалень міської ради, тренінги з написання звернень та подачі електронних петицій, тренінгиз відкриття можливостей участі в розподілі частини бюджету (партиципаторне бюджетування). Це дозволяє вірити в себе і починати змінювати свої позиції щодо співпраці з органами місцевого самоврядування.

Впевнені, що це допоможе налагодити контакт між людьми та їхніми обранцями, а отже – ефективніше вирішувати нагальні проблеми кожного члена територіальної громади.

Список літератури

1. Фінансова децентралізація як основа формування самодостатніх територіальних громад. - Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4412>.
2. Окремі аспекти імплементації Європейської Хартії місцевого самоврядування в Україні. - Режим доступу : <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2018/5/36.pdf>.
3. Європейської Хартії місцевого самоврядування/ - Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036
4. Офіційний сайт Полтавської міської ради. «Межі округів». – Режим доступу: http://www.rada-poltava.gov.ua/rule/rada/districts_bounds/.

ПРАКТИКИ АВТОСТОПУ ТА СПРИЙНЯТТЯ «ІНШОГО»

Руссу Дмитро Євгенійович

аспірант кафедри соціології

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

м. Харків, Україна

Сучасне українське суспільство зазнає багатовимірних усесторонніх змін соціальної структури, що стосується в тому числі й соціальних інститутів, які регулюють відносини між людьми. Це також призводить до зрушень у ціннісних системах, орієнтирах та нормах поведінки. Як наслідок, змінилися й фрейми сприйняття «іншого». Разом з тим, також трансформувалися основи для регламентування соціальної взаємодії: старі важелі впливу втрачають свою вагу, в той час як виникають нові. Усе це актуалізує необхідність аналізу механізмів сприйняття «іншого». Оскільки традиційні соціальні інститути більше не відіграють ключової ролі в регуляції соціальних відносин, нам

необхідно звернутися до розгляду альтернативних соціальних практик та їхньої ролі у формуванні людської взаємодії. Однією з таких практик, що виникла в середині ХХ ст., та продовжує набирати популярність сьогодні, є автостоп [1], [2]. Отже, метою дослідження є аналіз механізмів сприйняття «іншого» в контексті автостопа.

Проблематика «іншого» є однією з широко досліджуваною тем соціологічного знання. Одним із перших дослідників, що поклав в основу свого теоретизування роль «іншого», є Ч. Кулі, який стояв у витоків символічного інтеракціонізму. Він вважає, що розвиток власного «Я» індивіда відбувається в ході тривалого заплутаного процесу, який не може здійснюватися без участі інших людей, тобто без соціального оточення. Індивід будує своє «Я», ґрунтуючись на реакціях на нього інших людей, з якими він вступає в контакт. Тобто, дивлячись на реакцію «іншого», людина дивиться на самого себе немов у дзеркало. Саме тому концепція Ч. Кулі названа теорією «дзеркального Я». Особистість формується та відчуває себе в залежності від оцінок оточуючих та їхньої сукупності. Індивід екстраполює їх на себе, тим самим конструюючи своє «Я», свою індивідуальність та ідентичність [3, с. 125-155].

Ідеї Ч. Кулі були розвинуті в роботах Дж. Міда. Їхнім підсумком стало виникнення концепту «узагальненого іншого». «Узагальнений інший» – це будь яке організована спільнота або соціальна група, що бере участь в процесі соціалізації і забезпечує індивіду єдність його «я». В його основу також покладено ідею про те, що у своїй поведінці індивід, перш за все, орієнтується на «іншого». Він оцінює свої дії відповідно до того, як інтерпретує оцінки себе «узагальненим іншим», нібито дивиться на себе з боку. Тобто особливістю концепції Дж. Міда стало те, що «інший» не просто існує сам по собі, але являє собою свого роду узагальнення цінностей та стандартів поведінки певної соціальної групи, до якої належить індивід. Крім того, в суспільстві існує не один, а декілька «узагальнених інших». І не всі з них однаково важливі для індивіда. Серед безлічі людей, з якими індивід здійснює комунікацію, він виділяє тих, чиї судження мають набагато більшу вагу, ніж судження інших.

Таких «інших» Дж. Мід пропонує називати «значущими іншими» [4]. Тобто існування «іншого» забезпечує індивіда умовами для побудови власної ідентичності.

Схожі ідеї висуває М. Бахтін. Він вважає, що для цілісного пізнання як самого себе, так і навколишнього світу, необхідний «інший». Саме він дає підстави для того, щоб так чи інакше оцінювати себе та конструювати власне «Я» [5, с. 185].

Тобто «інший» являє собою джерело самовизначення та зразок належної поведінки. Одночасно «інший» є мірилом недопустимої поведінки. Інтеріоризація індивідами певних символів, кодів та норм приводить до виникнення у суспільстві певної «номенклатури сприйняття Іншого», яка нав'язує правила взаємодії з «іншим». Ці правила можуть призводити до негативних наслідків: ксенофобія, партикуляризм, расизм [6, с. 112-224].

На наш погляд, окреслити перспективу позитивного сприйняття, а також класифікації «іншого» може феномен автостопа. Автостоп (хітч-хайкінг) - це практика безкоштовних подорожей на попутному нерейсовому транспорті. У його основі лежить явище довіри до «іншого», оскільки сама ситуація автостопа передбачає взаємодію двох цілком незнайомих індивідів. Без базового рівня довіри до «іншого» автостоп неможливий.

Наразі ідентифікація людини як автостопщика є досить маргінальною. Це пов'язано із дискурсом про автостоп, який продукує уявлення про нього як про ризикогенну практику. Так, наприклад, результати деяких досліджень демонструють, що люди утримуються від подорожей автостопом через страх за власне життя і здоров'я [7]. Також маргіналізації автостопа посприяв розвиток феномену «автомобільності». У сучасному світі автомобіль став звичним масовим об'єктом індивідуального споживання, що приписує його власнику певний статус через символічні значення. Більш того, володіння автомобілем стає нормою [8]. Отже, той, хто намагається скористатися чужим автомобілем, стає маргіналом. Тобто водій негативно категоризує автостопщика як такого, що відрізняється він нормативно-ціннісного апарату груп, за якими себе

ідентифікує водій. Це, у свою чергу, призводить до партикуляризму та індивідуалізації. А в ситуації, коли водій погодився підібрати попутника, він дає «іншому» допуск до свого приватного простору. При цьому обидві сторони нічого не знають про мотиви та наміри один одного, що дозволяє говорити про позитивну класифікацію «іншого». В даному випадку проявлена довіра переважає відчуття ризику та занепокоєння щодо комунікації з «іншим».

Отже, в процесі інтеріоризації ролей, які може відігравати «інший», людина засвоює певні символи та поведінкові патерни, що визначають вектор розвитку соціальних взаємодій в тому чи іншому суспільстві. Подальший аналіз практик автостопу дозволить відстежити механізми відтворення певних позитивних категорій сприйняття «іншого» та, як наслідок, взаємодії з ним. Це, в свою чергу, може посприяти встановленню такої номенклатури сприйняття «іншого», що дасть поштовх формуванню нових форм консолідації.

Список літератури

1. Довіра громадян України до суспільних інститутів. 2018. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2018_06_press_release_ua.pdf (дата обращения 23.09.2019)
2. Головаха Е. И, Костенко Н. В, Макеев С. А. Общество без доверия : монография. Киев, 2014. 338 с.
3. Кули Ч. Человеческая природа и социальный порядок. Москва, 2000. 320 с.
4. Мид Дж. Избранное: Сб. переводов. Москва, 2009. 290 с.
5. Бахтин М. Автор и герой: к философским основаниям гуманитарных наук. Санкт-Петербург, 2000. 336 с.
6. Сорока Ю. Свої, чужі, різні: соціокультурна перспектива сприйняття Іншого : монографія. Харків, 2012. 332 с.
7. Rinvolutri M. Hitch-hiking. - Cambridge: The author, 1974. – 108 p.
8. Урри Д. Социология за пределами обществ: виды мобильности для XXI столетия. Москва, 2012. 336 с.